

KASVATUSKUMPPANUUSKOULUTUKSEN VAIKUTUKSIA
PÄIVÄKOTITYÖHÖN

Kirsi Pietikäinen W23498
Opinnäytetyö, syksy 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK), Lastentarhanopettajan
virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Pietikäinen, Kirsi

Kasvatuskumppanuuskoulutuksen vaikutuksia päiväkotityöhön.

Diak Etelä, syksy 2014. Sivumäärä 70, 5 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosionomi (AMK), lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön aiheena on Stakesin kehittämän kasvatuskumppanuuskoulutuksen vaikuttavuus päiväkotityöhön. Pyrin työssäni selvittämään miten kasvatuskumppanuuskoulutuksen käyneet arvioivat sen vaikutuksia työhönsä. Tutkimuskysymykseni on Millaisia kokemuksia osallistujilla on ollut kasvatuskumppanuuskoulutuksesta ja miten koulutusta on hyödynnetty työssä?

Kasvatuskumppanuuskoulutus on Stakesin kehittämä koulutus varhaiskasvatuksen henkilöstölle kasvatuskumppanuusmenetelmän sisäistämiseksi. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistä sitoutumista toimia lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät kasvattajan asiantuntemus ja vanhempien oman lapsen tuntemus lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Kasvatuskumppanuuskoulutus auttaa varhaiskasvatuksen ammattilaisia sisäistämään kasvatuskumppanuuden työmenetelmänä.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus jonka aineisto kerättiin järjestämällä neljä Learning cafe- menetelmällä käytyä ohjattua keskustelua kasvatuskumppanuuskoulutuksen käyneiden varhaiskasvattajien kesken. Aineistoon kuuluvat myös kasvatuskumppanuusperuskurssilta kerätyt palautteet. Tulokset analysoitiin teorialähtöisellä sisällön analyysillä. Tutkimuksen kohteena olivat työntekijöiden kokemukset kurssista ja sen vaikuttavuudesta työhön. Tutkimuksen tavoitteena oli tarjota tietoa kurssin vaikuttavuudesta kasvatuskumppanuuskouluttajille.

Työn pohjalta voidaan todeta, että opitut asiat ovat saaneet aikaan muutoksia työtä koskevassa ajattelussa, tiedoissa, taidoissa ja työtavoissa. Opitut asiat näkyvät kurssilaisten kasvatuskumppanuuden periaatteita koskevien käsitysten muuttumisena ja kasvatuskumppanuuden vaikutuksia vuorovaikutukseen. Varhaiskasvattajien syventyneen kasvatustietoisuuden myötä koulutuksen tarjoamia uusia työkäytäntöjä on otettu käyttöön. Kurssilaisten käsitykset kasvatuskumppanuudesta syvenivät ja selkiytyivät, mikä vaikutti työkäytäntöihin kodin ja päivähoidon yhteistyössä. Kasvatuskumppanuuden periaatteiden kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi kertaus osoittautuivat tarpeellisiksi, koska periaatteiden katsottiin vaikuttavan kurssin jälkeen työhön sisäistyneesti. Varsinkin kuulemisen taidon merkityksen arvioitiin kasvaneen. Koulutus poiki uusia työtapoja, joita ovat esimerkiksi rooliharjoitukset ennen haastavia keskusteluja, dokumentoinnin merkityksen kasvaminen ja avoimien kysymysten tekeminen keskusteluissa vanhempien kanssa.

Avainsanat: kasvatuskumppanuus, kasvatuskumppanuuskoulutus, päivähoito ja varhaiskasvatus.

ABSTRACT

Pietikäinen, Kirsi.

The Partnership in Early Childhood Education and Care Training—Influence on a day care.

70 p., 5 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Autumn 2014.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The subject of this Bachelor's thesis is to examine the influence of the Partnership in Early Childhood Education and Care Training on their everyday work in the day care centre. This schooling has been built up by National Institute for Health and Welfare. The aim of this bachelor's thesis was to find out has this Educational Partnership Schooling helped the early childhood pedagogues in their everyday work and furthermore, to find out if it has helped, so far, to know what kind of help they have achieved. The main research question were: 1) Does this partnership in ECEC training help early childhood pedagogues in their work? If it has helped, what kind of help they have achieved?

The Partnership in Early Childhood Education and Care training is aimed for early childhood education practitioners so that they can assimilate Educational partnership for the method of working. In Educational partnership parents and practitioners are obligated together to support children's growth, development and learning. Educational partnership unites practitioner's expertise and parent's knowledge of their own child for at promotes children's welfare.

This Bachelor's thesis is a qualitative study. The method used in this study, in order to collect material, was done by an organised structured discussion by using the Learning café method. In discussions there were early childhood education practitioners who had been in the Partnership in ECEC- training. In addition to that, I had feedbacks from two the Partnership in ECEC- training courses. The results were then analyzed with content analysis based on the theory and the material. The subject of this experiment is the practitioner's experiences of the training and its influence on everyday work in a day care centre. The aim of this study is to offer information about the effect of the training on the Partnership in ECEC-training teachers.

The study showed that the partnership in ECEC-training has an influence on the practitioner's everyday work in a day care centre. Practitioners' way of thinking about the work, their ideas, values and attitudes were formed and deepened due the training. Practitioners' conceptions about partnership in early childhood education and care principles and interaction have changed. Their perception of partnership in early childhood education and care became clearer and deeper which influenced on working methods with relation to cooperation between parents and practitioners.

Keywords: partnership in early childhood education and care, partnership in early childhood education and care –training, day care and early childhood education.

5 TUTKIMUSTULOKSET.....	41
5.1 Tunteet toiminnan taustalla.....	41
5.2 Kurssin vaikutus vuorovaikutukselliseen osaamiseen.....	43
5.3 Näkemyksiä kasvatuskumppanuuden periaatteisiin.....	45
5.4 Kurssilta omaksuttuja työtapoja.....	47
5.5 Kasvatuskumppanuus päivähoiton aloituskäytäntöjen yhteydessä.....	50
6 TUTKIMUKSEN TARKASTELUA.....	52
6.1 Johtopäätökset.....	52
6.2 Tutkimuksen arviointia.....	54
7 LOPUKSI.....	56
LÄHTEET.....	59

KUVIOT

1. kuvio Kontekstuaalinen kasvun malli.....	11-12
2. kuvio Kasvatuskumppanuus – vuorovaikutuksen kolmiosuhde.....	17
3. kuvio Kasvatuskumppanuuden koulutusmalli.....	27
4. kuvio Kasvatuskumppanuuskoulutuksen seminaarin rakenne.....	29

LIITTEET

1. Liite: Kokonainen kuva lapsesta.....	62
2. Liite varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuuden peruskurssin rakenne....	63
3. Liite Kasvatuskumppanuuskoulutuksen seminaarit.....	64
4. Liite Kurssilta kerätyt palautteet koskien ryhmän henkeä.....	69
5. Liite Tehtävä Elämänjanan piirtäminen.....	70

JOHDANTO

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välistä kasvatusyhteistyötä, ja sitä määrittelevät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2003 ja 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään myös kasvatuskumppanuuden edellytykset, tavoitteet, toteuttamisen periaatteet ja vastuut. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle tärkeiden tahojen, vanhempien ja varhaiskasvattajien, tiedot ja kokemukset. Varhaiskasvatussuunnitelmassa asetetaan yhteistyölle selkeitä laatuvaatimuksia. Yhteistyön tulee olla kiinteää, sitoutunutta, keskinäistä luottamusta luovaa, tasavertaista ja osapuolia kunnioittavaa. Kumppanuutta ohjaavat lapsen tarpeet, oikeudet ja etu, perhekohtainen toteuttaminen ja vanhempien kanssa käytävät kasvatuskeskustelut. Tavoitteena on myös tunnistaa lapsen tuen tarve mahdollisimman varhain ja ylläpitää ongelmatilanteissa kasvatuskumppanuuden ilmapiiriä. (Kekkonen 2012,28.) Jotta varhaiskasvatuksen henkilöstö pystyisi vastaamaan kasvatuskumppanuuden asettamiin vaatimuksiin, on sille tarjolla kasvatuskumppanuuskoulutusta, jonka Stakes kehitti vuosina 2003–2005.

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Laki 1983/304 2a§). Toisaalta perheiden ja päivähoiton yhteistyö määritellään kasvatuskumppanuudeksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005). Väitöskirjassaan Marjatta Kekkonen (2012, 198) pohtii, kuinka käsitykset siitä, kuka tai ketkä ovat lapsen vanhempia, tai mikä on lapsen koti tai perhe, ovat muuttuneet ja monimuotoistuneet ja siten myös se keiden kanssa kasvatuskumppanuutta tulisi rakentaa. Esimerkiksi lapsella voi olla yksi koti ja yksi perhe tai kaksi perhettä kahdessa eri kodissa tai yksi perhe, joka asuu kahdessa eri kodissa. Lapsella voi olla kaksi vanhempaa samassa kodissa tai yksi vanhempi yhdessä kodissa tai useita vanhempia useissa kodeissa. Lapsella voi olla yksi isä ja äiti tai ainoastaan isä tai äiti tai kaksi äitiä tai kaksi isää. Biologisten vanhempien lisäksi perheeseen voivat kuulua myös

sosiaalinen vanhempi, sijaisvanhempi tai ehkä adoptiovanhempi. Lapsen perheeseen voi kuulua sisaruksia, puolisisaruksia tai sosiaalisia sisaruksia tai hän voi olla ainoa lapsi perheessä. Kaikesta tästä monimuotoisuudesta huolimatta, tai juuri sen vuoksi, päivähoidon työntekijät velvoitetaan rakentamaan kasvatuskumppanuutta kaikkien perheiden kanssa ja myös tämän vuoksi on kasvatuskumppanuuden rakentaminen kotien kanssa entistä tärkeämpää. Jotta henkilöstö pystyisi vastaamaan näihin muuttuvien koti- ja perhekäsitysten luomiin haasteisiin, on tärkeää että henkilöstölle on tarjolla koulutusta kasvatuskumppanuuden luomiseen, ylläpitämiseen ja lopulta sen lopettamiseen.

Opinnäytetyöni käsittelee kasvatuskumppanuuskoulutusperuskurssin vaikutusta arkityöhön. Työskentelen varhaiskasvatuksessa lastenhoitajana ja osana työtäni olen toiminut kasvatuskumppanuuskouluttajana. Olen kouluttanut parin kanssa kasvatuskumppanuusperuskurssilla. Itse kävin peruskurssin vuonna 2006, minkä jälkeen vuonna 2010 kävin myös kouluttajakoulutuksen. Siitä alkaen olen toiminut oman työni ohella kouluttajana.

Opinnäytetyössäni pyrin työelämälähtöisesti hankkimaan tietoa siitä, onko kasvatuskumppanuuteen perehtyminen auttanut varhaiskasvattajia heidän kohdatessaan arjessa perheitä ja kollegoitaan. Tutkimuskysymykseni on: Millaisia kokemuksia osallistujilla on ollut kasvatuskumppanuuskoulutuksesta ja miten koulutusta on hyödynnetty työssä päiväkodeissa? Tulevana sosionomina minua kiinnostavat työntekijöiden näkemykset koulutuksen vaikuttavuudesta työhön. Samalla kartoitan, ovatko kurssilla käytössä olevat työtavat auttaneet kurssilaisia oivaltamaan ja syventämään seminaareissa läpikäytyjä aiheita ja onko näistä työtavoista ollut apua arjessa. Koulutuksessa käytettyjä työtapoja voi käyttää laaja-alaisesti sosiaalityön eri kentillä.

Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani ovat kasvatuskumppanuus, kasvatuskumppanuuskoulutus, ammatillinen kehittyminen, vuorovaikutus ja varhaiskasvatus.

1 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Suomessa varhaiskasvatuksen taustalla vaikuttaa Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimuksen, perusoikeussäännökset sekä kansallinen lainsäädäntö. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 15.) Varhaiskasvatusta ohjaavat Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36 ja Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239, sekä valtioneuvoston vuonna 2002 hyväksymä periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista.

Varhaiskasvatus on nykyisen määritelmän mukaan hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, jonka tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Tämän tulee toteutua pienten lasten eri elämänpiirien kasvatuksellisessa vuorovaikutuksessa. Tästä määritelmästä neuvotellaan parhaillaan Suomen eduskunnassa uuden varhaiskasvatuslain määrittämisen yhteydessä. Lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmissä on varhaiskasvatuspalvelut keskeinen toimintakokonaisuus. Varhaiskasvatuspalvelut muodostuvat päivähoidosta ja esiopetuksesta sekä muusta toiminnasta kuten esimerkiksi avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Lapset, nuoret ja perheet 11.11.2014.)

Varhaiskasvatuspalvelut ovat osa kunnan sosiaalipalveluita. Kunnat vastaavat varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja laadun valvonnasta. Varhaiskasvatus on myös yleisin ja tunnetuin perheiden käyttämä palvelumuoto. Koska suurin osa lapsiperheistä käyttää päivähoitopalveluita, on niiden merkitys lapsiperheiden elämässä suuri. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 12.)

Päivähoidon ja perheen välinen yhteistyö ja vanhempien osallisuus nimettiin kasvatuskumppanuudeksi ensimmäisen kerran Valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002. Päivähoidon ja perheiden suhteiden määrittäminen kumppanuusperusteiseksi on käännteentekevä näkemys perheiden kasvatustyön tukemisessa. Perheiden

kasvatustyön tukemisesta säädetään jo vanhassa, mutta edelleen voimassa olevassa päivähoitolaissa (Laki lasten päivähoidosta 1973/36) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 32) kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja ammattikasvattajien tietoista sitoutumista toimia lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi ja edistämiseksi. Kasvatuskumppanuuden tehtävänä on yhdistää kasvattajan asiantuntemus ja vanhempien oman lapsen tuntemus lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Vanhempien ja henkilöstön rooli ovat tasavertaiset, mutta tehtäviltään erilaiset. (Kekkonen 2012, 22.)

1.1 Ekologinen teoria ja kontekstuaalisen kasvun malli

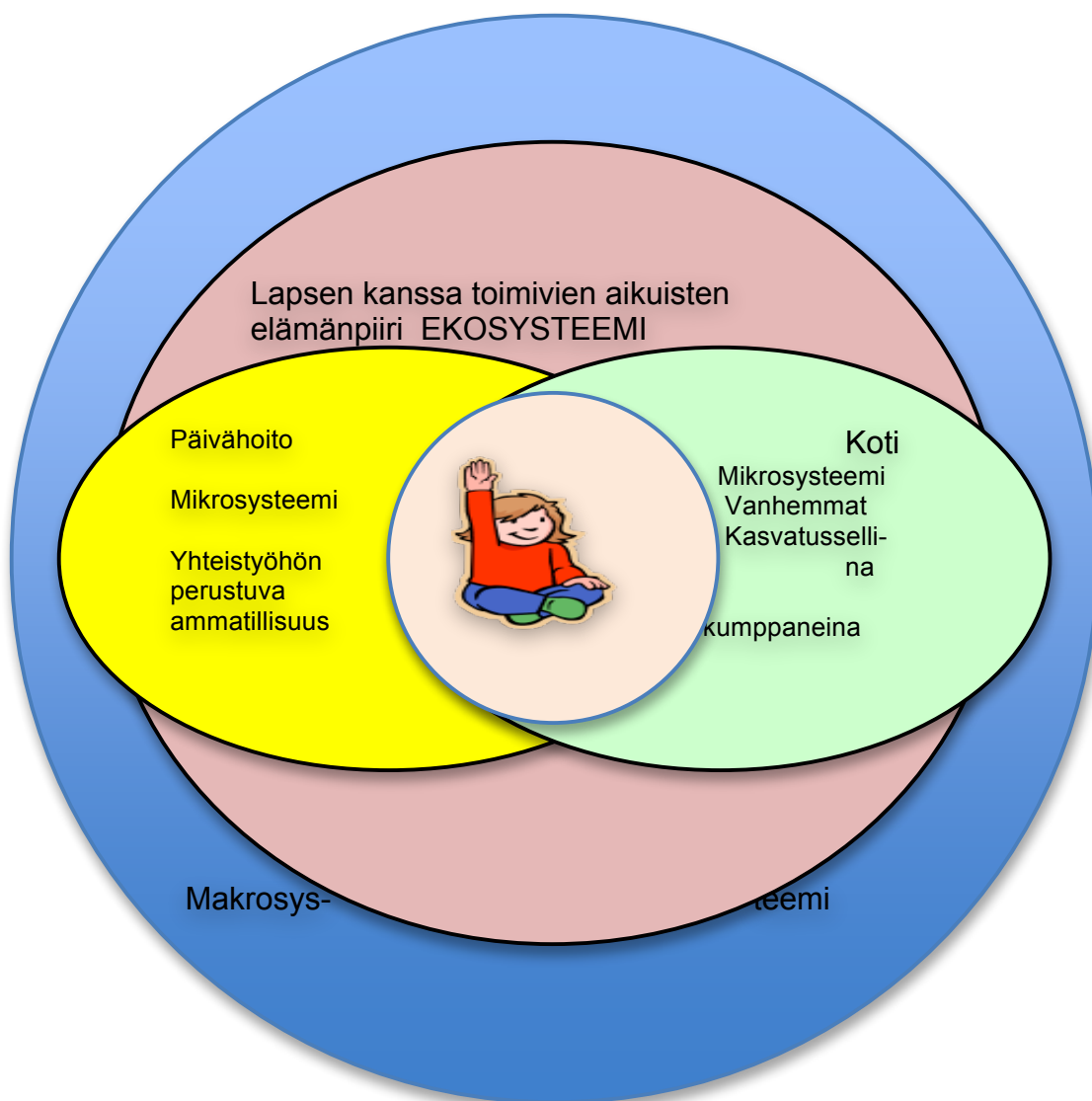
Kasvatuskumppanuudessa on kyse päivähoidon henkilöstön ja vanhempien välisestä yhteistyöstä lapseen liittyvissä asioissa. Urie Bronfenbrennerin 1970-luvulla kehittämässä ekologisessa teoriassa nostetaan esiin eri kasvuympäristöjen välisen vuorovaikutuksen vaikutus lapsen kehitykseen. Teoriassa käsitellään lapsen ja ympäristön vuorovaikutusprosessin syntyä ja toimintaa. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 8, 11.)

Ekologinen teoria kiinnittää huomion lapsen kasvuympäristön vaikutukseen lapsen kehitykselle. Tarkastelu kasvuun, oppimiseen ja lapsen elämään tapahtuu lapsesta käsin. Kasvatus nähdään lapsen elämään osallistuvien tahojen yhteistyöhankkeena. Oppimisympäristö on lapsen koko arki, konteksti. (Salminen & Tynninen 2011, 17.)

Ekologisen teorian mukaan lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa lähiympäristönsä kanssa. Aluksi koti on lapsen kasvuympäristö, mutta lapsen kasvaessa tulevat mukaan päiväkotit, koulu ja muut toimintaympäristöt, kuten harrastukset. Perheiden toimintaan vaikuttavat myös lainsäädäntö ja yhteiskunnalliset asenteet. Ekologisen ajattelun pohjalta lapsen kasvu-, oppimis- ja toimintaympäristöjen laatu muodostuu vanhempien ja ammatti-ihmisten yhteiseksi asiaksi. (Salminen ym. 2011, 17.)

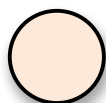
Teoriassa pyritään luomaan uutta ulottuvuutta tapaan hahmottaa ympäristön ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Ympäristö jäsenetään kontekstiksi, joka laajenee asteittain. Lapsen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta tarkastellaan neljällä eri tasolla.

- Makrosysteemi eli poliittiset rakenteet ja talous määrittävät, millaiset mahdollisuudet perheillä on saada tarvitsemaansa palveluita.
- Mikrosysteemiin eli lapsen lähipiiriin kuuluvat koti, päiväkotiki ja koulu.
- Mesosysteemin muodostavat sukulaiset, ystävät ja viranomaiskontaktit kuten esimerkiksi puheterapeutti.
- Ekosysteemin muodostavat yhteiskunnan tukijärjestelmät sekä vanhempien työolot, joissa lapsen kannalta tärkeää on laatu, määrä ja joustavuus. (Salminen ym. 2011, 17.)

Lapsi aktiivisena toimijana

Mesosysteemi

Ympäristöjen välinen vuorovaikutus

KUVIO 1. KONTEKSTUAALINEN KASVUN MALLI (Hujala ym. 1998, 15.)

Keskiössä on lapsi. Hän on osa toimintaa ja vuorovaikutuksen aktiivinen puoli, joka vaikuttaa ympäristönsä prosesseihin ja niissä tapahtuviin muutoksiin.

Ekologisella teoriolla on kasvatuskumppanuudessa merkittävä rooli. Kasvatuskumppanuudessa painotetaan lapsen eri kasvuympäristöjen vuorovaikutusta samoin kuin ekologisessa teoriassa. Malli selkeyttää yhteistyön merkitystä sekä yhteistyön toteuttamista, jotta se välittyisi myös lapselle saakka. Kontekstuaalisen kasvun malli auttaa ymmärtämään lapsen kasvun osana laajempaa kokonaisuutta sekä tiedostamaan kasvatuksen vuorovaikutussuhteiden monikerroksellisuuden. Lapsi on aina osa sosiaalista ympäristöään, joka myös määrittää lapsen käyttäytymistä. Lapsi onkin hyvä nähdä osana suurta systeemien muodostamaa kokonaisuutta. (Hujala ym. 1998, 21-23.)

Kontekstuaalisen mallin mukaan kasvatusta tulisi tarkastella lapsen, kasvattajan ja systeemin yhteisenä asiana. Kasvatuksen perustan muodostaa lapsen elämään vaikuttavien tärkeiden ihmisten ja instituutioiden välinen yhteistyö. Päivähoidon yhteistyökumppani on vanhemmat, joten lasten kasvatusta mielletäänkin näiden tahojen yhteiseksi prosessiksi. Jotta yhteistyö olisi toimivaa tulisi päivähoidon henkilöstön jakaa asiantuntijuuttaan vanhempien kanssa, samalla kun he vanhempien avulla pyrkivät lisäämään omaa tietouttaan lapsen kasvusta, mahdollisuuksista ja esteistä. (Hujala ym. 1998, 23-24.)

1.2 Asiantuntijälähtöisyydestä kumppanuusperusteiseen yhteistyöhön

Perheiden kanssa on tehty yhteistyötä koko päivähoiton historian ajan. Kuitenkin sen määrä, laatu ja toteuttamismuodot ovat vaihdelleet vuosikymmenten kuluessa. (Hujala ym. 1998, 126-127.) Kasvatusalan ammattilaisten työskentelytavat perheiden ja vanhempien kanssa ovat vaihdelleet. Näitä yhteistyösuhteita on kuvattu asiantuntijälähtöisiksi, perheitä tukeviksi, perhekeskeisiksi ja perhelähtöisiksi. Kasvatuskumppanuudessa otetaan etäisyyttä asiantuntijälähtöiseen työtapaan jolloin työntekijän rooli ja työkäytännöt vanhempien ja lapsen kanssa perustuvat perhelähtöisiin työmallihin. (Kaskela & Kekkonen 2008, 18-19.)

Asiantuntijuutta korostavissa malleissa annetaan ymmärtää, että ammattilaisilla on koulutuksensa, tiedepohjansa ja ammattikielen hallinnan kautta oikeampaa tietoa lapsen ja perheen tilanteesta kuin perheellä itsellään on. Asiantuntijälähtöisesti toimiva ammattilainen saattaa myös herkästi ratkaista vanhempien puolesta perheen ja lapsen ongelmia. Hän tuntee, että kaikkiin ongelmiin on löydettävä ratkaisu. (Davis 2008,45.) Päivähoitossa tämä voi merkitä ammattilaisten auktoriteettiä kasvatuskysymyksissä. Tällöin lasten hoito- ja kasvatusasioista sovitaan kasvattajien kesken päivähoitossa, eikä vanhempien tiedoilla ole merkitystä. Perheiden ja kasvattajien vuorovaikutus on vähäistä. (Hujala ym. 1998, 132-133.)

Kumppanuusperusteisessa yhteistyössä vanhemmat ja ammattilaiset työskentelevät yhdessä. Molemmilla on olennaista mutta erilaista tietoa lapsesta. Kasvatuskumppanuudessa etsitään lapsesta yhteistä ymmärrystä hänen eri kasvuympäristöjensä välillä. Kasvatuskumppanuudessa työntekijän suhde vanhempaan perustuu hänen perustehtävänsä lapsen hoitajana, kasvattajana ja opettajana. Kumppanuudessa ei ammattilaisen asiantuntijuutta kadoteta, vaan huomio kiinnitetään siihen, miten kasvattaja tuo oman osaamisensa, tietonsa, taitonsa ja ymmärryksensä perheen käyttöön. Myös siihen kiinnitetään huomiota miten vanhempien oman lapsensa tuntemus tulee kuulluksi, vastaanotetuksi ja jaetuksi ammattilaisten kesken vanhempaa

kunnioittavalla tavalla. Kumppanuudessa työntekijän ja vanhemman välinen vuorovaikutus on kannattelevaa ja ratkaisukeskeistä ongelmalähtöisyyden sijasta. Työntekijä omaa arvostavan ja myönteisiä vaihtoehtoja hakevan työtteen suhteessa vanhempiin. (Davis 2008, 42-44.)

2 KASVATUSKUMPPANUUS

Nykyisessä yhteiskunnassa alle kouluikäiset lapset elävät kodin, päivähoidon ja harrastusten sekä mediamaailman vaihtuvissa kasvuympäristöissä. Näin ollen on tärkeää saattaa lapsen eri kasvuympäristöt toimivaan vuorovaikutukseen keskenään jotta niistä saadaan rakennettua lapsen kasvua, kehitystä ja hoitoa tukevia, lasta kannattelevia verkostoja. (Kaskela & Kekkonen 2008, 49.) Tähän tarpeeseen on syntynyt teoria kasvatuskumppanuudesta. Kasvatuskumppanuuden tehtävänä on edistää lapsen hyvinvointia yhdistämällä vanhempien lapsensa tuntemus ammattikasvattajien asiantuntijuuteen.

Kasvattajien ja vanhempien rooli kasvatuskumppanuudessa on tasavertainen, joskin tehtävät ovat erilaiset. Henkilöstön tehtäviin kuuluu toimia aloitteellisesti ja luoda edellytykset kumppanuudelle. Lasten ensisijainen kasvatustavastuu ja -oikeus kuuluu vanhemmille. Kumppanuus rakentuu vuorovaikutukselle, joka perustuu kunnioituksen, kuulemisen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteille. Kasvatuskumppanuus kuuluu kaikille varhaiskasvatuksen asiakasperheille. Kumppanuuden ilmapiirin luominen on erityisen tärkeää niiden perheiden kanssa, joiden lapsi tarvitsee erityistä tukea kasvuunsa. Kumppanuuteen kuuluu myös vanhempien laajempi osallistuminen ja osallisuus lapsensa varhaiskasvatuksessa ja heillä on oikeus osallistua lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin. (Kekkonen 2012, 22.)

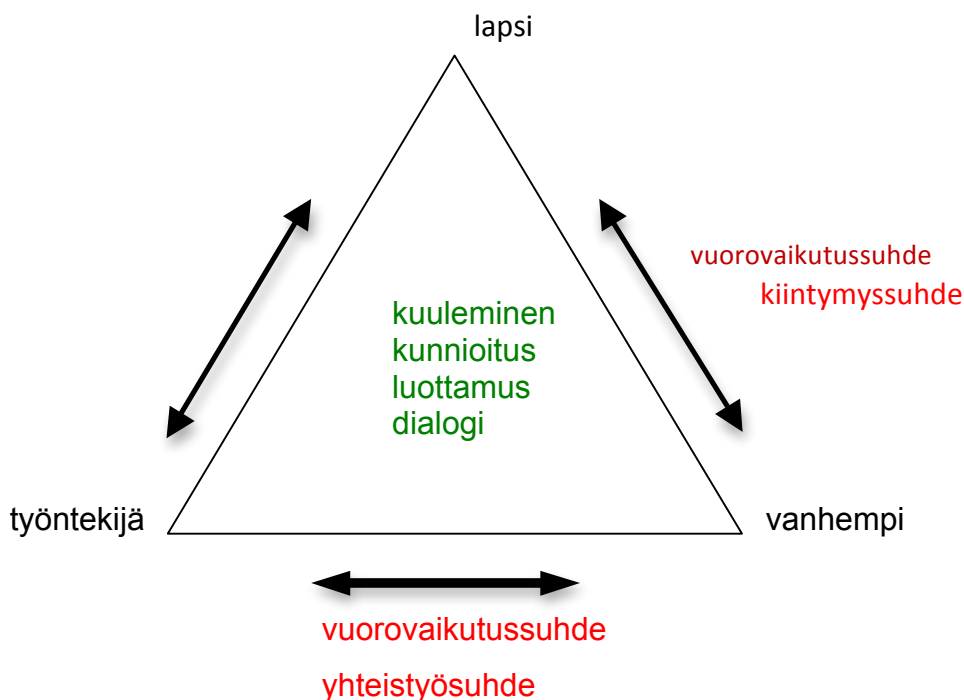
Kasvatuskumppanuus huomioi John Bowlbyn jo 1950 ja 1960-luvuilla luoman kiintymyssuhdeteorian. Hän loi käsitteen kiintymyssuhteesta pienen lapsen ja hänen hoivaajansa välillä ja tämän suhteen välttämättömyydestä lapsen psyykkiselle kehitykselle. Tätä teoriaa täydensi ja syvensi 1970-luvulla Mary Ainsworth omilla tutkimuksillaan. Näkökulma kiintymyssuhteeseen auttaa ymmärtämään lapsen käyttäytymistä erotilanteissa ja esimerkiksi toistuvia eroja kokeneiden lasten oireita ja ongelmia. (Salminen & Tynninen 2011, 23.)

Pienelle lapselle on mahdollista muodostaa monia turvallisia ihmissuhteita, mikäli aikuiset ovat hänelle turvallisia ja tuttuja eikä heitä ole liian paljon.

Turvallisesti kiinnittynyt lapsi voi tutustua uuteen ympäristöön rauhallisin mielin ja ottaa etäisyyttä vanhempiinsa. (Salminen & Tynninen 2011, 30.) Tämän teorian mukaisesti on päivähoitossa mahdollista muodostaa lapseen pysyvä toissijainen kiintymyssuhde. Tämä kuitenkin edellyttää, että lapsen ja ensisijaisen hoivaajan kiintymyssuhdetta tuetaan johdonmukaisesti, erityisesti hoidon aloittamisen vaiheessa. Myös vanhemman tukeminen hoidon aloitusvaiheessa on tärkeää, koska siten hän pystyy paremmin auttamaan lastaan selviytymään erosta. Lapsi tarvitsee pysyvän turvallisen aikuisen, joka auttaa lasta säilyttämään mielikuvan hoivaajasta koko hoitopäivän ajan. Yksi päivähoidon tärkeimmistä tehtävistä onkin tämän lapsen ja hänen hoivaajansa välisen kiintymyssuhteen tukeminen, arvostaminen ja säilyttäminen. (Salminen & Tynninen 2011, 31.)

Kasvatuskumppanuus on kirjattu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2003, 2005), Laatusuositusta kodin ja koulun yhteistyöhön – laatusuosituksiin sekä opetusministeriön laatimiin Perusopetuksen laatuksiteereihin. (THL Kasvunkumppanit 2014.)

Kasvatuskumppanuus sisältää päiväkotiympäristössä ainakin kolme ulottuvuutta. Näitä ovat henkilöstön ja vanhempien välinen kumppanuus, joka vaikuttaa voimakkaasti myös lapseen. Toinen ulottuvuus on varhaiskasvattajien keskinäinen kumppanuus ja kolmas on kasvatuskumppanuus kasvattajien ja lapsen välillä. Näitä vuorovaikutussuhteita kuvaamaan on luotu yksinkertainen kolmiomalli jossa saadaan yksinkertaistetusti kuvattua koko kasvatuskumppanuus.

KUVIO 2. KASVATUKUMPPANUUS – VUOROVAIKUTUKSEN KOLMIOSUHDE

Kuvio kuvaa kasvatuskumppanuuden vuorovaikutussuhteita päivähoidon kontekstissa. Kasvatuskumppanuuden (kolmion) keskiössä vaikuttavat kumppanuuden periaatteet kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. (Kekkonen 2004 b,14.)

2.1 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet

Kasvatuskumppanuuteen kuuluu neljä ohjaavaa periaatetta. Nämä ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Toisen ihmisen kuuleminen vaatii läsnäoloa ja aitoa empaattista kiinnostusta esillä olevaan asiaan. Kuuleminen vaatii myös erilaisten tunteiden sietämistä. Samalla on puhujalle pystyttävä välittämään tunne kuulluksi tulemisesta. Kuulluksi tuleminen onkin yksi keskeisimpiä periaatteita koko kasvatuskumppanuudessa. (Kaskela & Kekkonen 2008,32.) Toisen ihmisen näkökulman kuuleminen ei aina ole niin helppoa, kuin voisi luulla. Usein on vaikeaa aidosti kuulla mitä toisella on sanottavaa. Kuuntelu vaatii keskittymistä ja aitoa halua ymmärtää ja vastaanottaa toisen viesti. Taitavaa kuuntelua on verrattu tenniksen pelaamiseen: pallo otetaan vastaan ja lyödään takaisin. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 62.)

Kasvatuskumppanuuden toinen tärkeä periaate on kunnioitus. Se perustuu siihen, että jokainen ihminen haluaa tulla hyväksytyksi juuri sellaisena, kuin on. Kunnioittavassa vuorovaikutussuhteessa hyväksytään ihmisten erilaisuus. Tämä voidaan kokea työntekijöiden kesken haasteelliseksi, koska tämän päivän työelämässä kohdataan monenlaisia perheitä, perhemalleja sekä eri kulttuureista tulleita perheitä. (Kaskela & Kekkonen 2008, 34.) Kunnioitus on monimutkainen käsite, siihen kuuluu, että kasvattaja ei tuomitse ja ajattelee lähtökohtaisesti myönteisesti vanhemmista. Kunnioitus tarkoittaa vanhempien huomaavaista ja kunnioittavaa kohtelua. Se tarkoittaa sitä, että vanhemmat voivat puhua vapaasti ja heitä kuunnellaan, silloinkin kun he ovat eri mieltä kasvatushenkilöstön kanssa. Varhaiskasvattajien tulee hyväksyä vanhemmat ja olla heidän tukenaan. (Davis 2008, 56-57.)

Kasvatuskumppanuuden kolmas periaate luottamus, vaatii syntyäkseen aikaa ja kärsivällisyyttä. Tähän tarvitaan perheen tai työtovereiden kanssa monia kohtaamisia ja vuorovaikutustilanteita. Luottamuksen saavuttaminen rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen luomalle perustalle. Luottamuksellisessa ilmapiirissä myös huolien puheeksi ottaminen onnistuu. (Kaskela & Kekkonen 2008, 36-37.) Luottamusta hankittaessa on hyvä osoittaa perhettä kohtaan empatiaa. Hyvä keino osoittaa empatiaa on keskustelun aikana harrastaa pieniä huomautuksia ja täsmentäviä kysymyksiä. Empaattiset huomautukset ovat hyödyllisiä, koska niiden avulla voidaan testata onko työntekijä ymmärtänyt perhettä. Varovainen empatian osoittaminen antaa perheelle mahdollisuuden antaa joko vahvistavaa tai päinvastaista palautetta. (Davis 2008, 66-67.)

Neljäs kasvatuskumppanuuden periaate on dialogi eli taito ajatella, puhua ja toimia yhdessä. Sana dialogi muodostuu kreikan kielen sanoista dia ("välissä") ja logos ("olla"). Tämä kuvaa hienosti dialogia, toisin sanoen kahden ihmisen asettuessa vuorovaikutukseen kuulevassa, kunnioittavassa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä voidaan saavuttaa heidän ajatuksistaan jotain uutta. Aito dialogisuus tarvitsee kuitenkin tuekseen itsekriittisyyttä ja nöyryyttä ottaa vastaan erilaisia ajatuksia ja mahdollisesti oppia niistä. (Kaskela & Kekkonen 2008, 38-39.) Aidossa dialogissa on oma kanta vain askel kohti

lopputulosta, ei lopullinen totuus. Dialogi voi olla yhteistoimintaa tai kognitiivista ja rationaalista argumenttien vaihtoa, joka luo ihmisten välille väliaikaisesti yhteisen tilan. Dialoginen vuorovaikutus on muuttuva tila, koska puhe luo ja muuttaa sitä. (Salminen ym. 2011, 39.) Dialogin tavoitteena on saavuttaa uusi yhteinen ymmärrys, jota kukaan ei voi yksin saavuttaa. Kreikan filosofiassa dialogi tarkoitti, että totuus syntyy totuutta yhdessä etsivien ihmisten välillä dialogisessa kanssakäymisessä. Toisin sanoen erilaiset totuudet asetetaan yhteen lopullisen totuuden löytymiseksi. (Isoherranen ym. 2008, 65.)

2.2 Kasvatuskumppanuus kodin ja päivähoiton jaettuna tehtävänä

Kun kodin ja päivähoiton kasvatukseen liittyvän vuorovaikutuksen lähtökohtana on kumppanuus, asettuu työntekijä vanhemman rinnalle. Ei tukeakseen vanhempaa, vaan välittääkseen hänelle tunteen siitä, että lasta koskevissa asioissa henkilöstö toimii yhteisymmärryksessä perheiden, kaikkien perheiden kanssa. Aloitteen kasvatuskumppanuuden rakentamisesta tekee aina työntekijä ja hän kantaa myös vastuun kumppanuuden ylläpitämisestä. (Kaskela ym. 2008, 20.)

Kumppanuussuhteessa neuvotellaan vanhemman kanssa tavoitteista joihin lapsen tilanteessa pyritään. Suhteen neuvottelevuus mahdollistaa vanhemman tasavertaisemman roolin lasta koskevassa päätöksenteossa. Ammattikasvattajan ratkaisu tulkitaan ehdotukseksi, ei päätökseksi. Näin kumppanuudessa yhdistyvät työntekijän ammatillinen osaaminen ja vanhemman tuntemus omasta lapsesta. Kumppanuudessa olennaista on molemminpuolinen kunnioitus sekä vanhemman tunteiden, ajatusten, tavoitteiden ja arvojen hyväksyminen. Kumppanuuden toimintatapoina ovat vuoropuhelun avoimuus ja joustavuus. Kasvatuskumppanuus on kolmiosuhde, jossa lapsen, vanhempien ja kasvattajien välisissä suhteissa jaetaan lapsen tarinoita ja kokemuksia vaihteittain etenevissä kohtaamisissa ja lapsen kasvun tukemisen prosesseissa. (Davis 2008, 42-44; Kaskela ym. 2008, 17-39.)

Lapsen varhaiskasvatusyhteisöön kuulumisen voi olla haastava tehtävä niin vanhemmille kuin varhaiskasvatuksen henkilöstöllekin. Tämä tarkoittaa, että heidän maailmansa kohtaavat päivittäin. Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen on varhaiskasvatuksen ensisijainen tehtävä. Tehtävän suorittaminen voi kuitenkin vaarantua jos vanhemmat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta eivät koe olevansa osallisia tässä tehtävässä. Vanhempien osallisuus tulee osaksi tätä kasvatuskumppanuuskäsitteen myötä. Kasvatuskumppanuus korostaa vanhempien näkemyksiä ja tietämystä omasta lapsestaan tarjoten samalla vanhemmille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa lapsensa päivähoitoon. Toisin sanoen kasvatuskumppanuussuhde mahdollistaa vanhempien osallisuuden ja osallisuus on kasvatuskumppanuutta. (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011, 10.)

Maarit Alasuutarin mukaan (2003, 171) kasvatuskumppanuuden rakentamisessa joudutaan uudelleen arvioimaan kasvatusalan ammattilaisten asiantuntija-asemaa ja heidän omien mielikuvien ja tulkinnallisten mallien totuudellisuuden pohdintaa. Ammattilaisten tulee tunnustaa vanhemman kokemuksellinen tieto ja asiantuntijuus lapsestaan ja juuri tämän lapsen vanhemmuudesta. Vanhemman näkemysten arvostaminen tarkoittaa hänen kokemuksellisen tietonsa tunnustamista, jolloin ammattilaisten asiantuntijuutta ei voi samaistaa totuuteen, vaan perheen ja kasvattajien välisessä yhteistyössä ammattilainen voi tarjota vanhemman käyttöön rikkaan kertomusten varannon, joka muodostuu ammatillisesta kokemuksesta ja asiantuntijuudesta. (Kaskela ym. 2008, 49.)

Kuten kaikissa ihmissuhteissa, niin myös kasvatuskumppanuudessa voidaan asioista olla eri mieltä. Kumppanuussuhteessa tulee olla tilaa myös ristiriidoille ja konflikteille. Tilanteessa, jossa vanhemmat ja kasvattajat ovat eri mieltä, on tavallista, että kasvattajat pyrkivät viemään läpi oman tulkintansa lapsen tilanteesta (Juul & Jensen 2009, 114). Ammattilaiset pyrkivät tällöin käyttämään asiantuntijavaltaansa ohjaten yhteistyöprosessin suuntaa ja sisältöä haluamaansa suuntaan. Kumppanuuspohjaisessa suhteessa ammattilaisten vastuu ristiriitatilanteiden käsittelystä lisääntyy. Koska ammattilaisilla on vastuu keskustelujen sisällöistä ja tavoitteista, tulee heidän kantaa vastuu myös

kumppanuussuhteen solmimisesta, ylläpitämisestä, vakiinnuttamisesta ja päättämisen prosesseista. (Kekkonen 2012, 199.)

Kasvatuskumppanuus on kasvattajien ja perheiden välinen yhteinen prosessi joka saa alkunsa perheen saadessa tiedon päivähoitopaikan myöntämisestä päättyen lapsen lopettaessa päivähoidon. Vanhempien luottamus päivähoitoon syntyy ja syvenee vanhempien ja kasvattajien välisissä lasta koskevissa keskusteluissa ja tarinoissa. (Salminen & Tynnen 2011, 35.) Näitä keskusteluja pyritään asteittain syventämään. Keskustelujen sisältö syvenee, kun vanhempien oman lapsen tuntemus ja kasvattajien ammatillinen tietämys pääsevät aitoon dialogiin keskenään, näin kasvatuskumppanuus toimii yhdistävänä siltana lapsen kahdelle eri kasvuympäristölle kodille ja päivähoitolle (Karila 2006, 91). Kasvatuskumppanuuden avulla pyritään lapsesta hahmottamaan kokonainen kuva, hänen eri puolistaan eri kasvuympäristöissään (liite 1). Näiden keskustelujen yhtenä tavoitteena pidetään yhteisten toimintatapojen ja tavoitteita luomista kasvatukselle vanhempien ja ammattilaisten kesken. Sekä perheillä että kasvattajilla on olennaista tietoa lapsesta. Vanhemmat tuntevat lapsensa ja ammattilaisilla on lapsesta ja kasvatuksesta sen kaltaista erityisosaamista, jota tarvitaan esimerkiksi jos lapsi tarvitsee erityistä hoitoa ja kasvatusta kasvunsa tueksi. (Salminen ym. 2011, 35.)

LIITE 1.

Kokonainen kuva lapsesta kasvatuskumppanuuden avulla

2.3. Kasvatuskumppanuus ammatillisena vuorovaikutuksena

Kasvatuskumppanuus on myös ammatillista vuorovaikutusta. Päiväkodeissa kasvatusta perustuu vanhempien ja ammattikasvattajien kiinteään vuorovaikutukseen. Kasvatusta ei ole vain kasvattajien, vanhempien ja kasvavan lapsen keskinäistä vuorovaikutusta, vaan kasvatusta rakentuu välillisesti myös päiväkotiyhteisön sisäisiin sosiaalisiin rakenteisiin kasvatusyhteisöön ja sen kasvatuskulttuuriin. (Karila 2006, 23.)

Powelin (1995; 1998) mukaan pyrittäessä kasvatuskumppanuuteen on ratkaistava kysymys siitä kuinka henkilöstön, vanhempien ja lasten välisessä kasvatusvuorovaikutuksessa syntyvä tietoisuus muutetaan ja sisällytetään osaksi varhaiskasvatussuunnitelmia, päivähoidon toimintamuotoja ja henkilöstön työkäytäntöjä. Toisin sanoen kasvatusvuorovaikutuksessa vanhemmilta ja lapsilta saatu tieto tulisi saada muutettua henkilöstön ja vanhempien välisissä kasvatuskeskusteluissa pedagogisiksi, kasvatukselliseksi ja hoidolliseksi sisällöiksi, käytännöiksi, dokumentoiduiksi havainnoiksi ja reflektoiduiksi kasvatuskeskusteluiksi. (Kekkonen 2012, 57.)

Moniammatillisesta kasvatuskumppanuudesta puhuttaessa tarkoitetaan eri ammattiryhmien ja vanhempien muodostamaa tiimiä, joka yhdessä pohtii keinoja lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi esimerkiksi oppimisvaikeuksissa. Tällainen tiimi rakentuu aina tarpeen mukaan. Tiimiin kuuluvat aina vanhemmat, mutta ammattilaisista mukana voivat olla esimerkiksi puheterapeutti, terveydenhoitaja, erityislastentarhanopettaja, lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. (Salminen ym. 2011, 33-34.)

2.4. Kasvatuskumppanuus kasvattajan kasvatustietoisuutena

Kun vanhempi pohtii oman kasvatuksensa arvoja ja päämääriä sekä tapaansa kasvattaa, on hänen kasvatustietoisuutensa herännyt. Kun kasvattajilla tai vanhemmilla on kasvatustietoisuutta, he tekevät kasvatustyössä tietoisia valintoja. Kasvatuksessa voidaan käydä läpi erilaisia kasvatustapoja ennen kuin jokin tapa vakiintuu. Erilaisten ja eri-ikäisten lasten kanssa painottuvat erilaiset kysymykset. Kasvatustietoisuuteen sisältyvät käsitykset omista arvoista ja kasvatukselle asetetuista tavoitteista sekä käsitykset vuorovaikutuksesta lapsen kanssa, esimerkiksi siitä, miten tunteita hyväksytään ja käsitellään. Myös käsitykset lapsen kasvusta ja kehityksestä, sekä ihmiskäsityksestä ovat osa kasvatustietoisuutta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, vanhempainnetti i.a.) Kasvatustietoisuus on kokonaisnäkemys kasvatuksesta, joka näkyy kasvattajan toiminnassa. Kasvattaja valitsee tietoisesti oman toimintatapansa

eri vaihtoehtoista ja ymmärtää kasvatustoimintansa seuraukset. Kasvatustietoisuus voidaan jakaa tietoisuuteen kasvatuksen tavoitteista, keinoista ja tuloksista. Kasvatustietoisuus ei ole koskaan valmis vaan kehittyä koko ajan. (Hirsijärvi 1993, 42-43.)

Kasvatuskumppanuus on ammatillisuutta muovaava tietoinen asenne ja omaksuttu toimintakäytäntö. Kasvatuksen kulttuuriset arvot ilmenevät kasvattajien ja vanhempien kasvatustietoisuutena. Vanhemmat ja kasvattajat keskustelevat saavuttaakseen yhteisen ymmärryksen kasvatuspäämääristä, -arvoista ja -menetelmistä sekä kasvatuksellisesta toiminnasta lapsi- ja ihmiskäsityksen pohjalta. Näin kasvatuksen eri ulottuvuudet muodostavat sen kasvatustietoisuuden joka sillä hetkellä on sekä vanhemmilla että kasvattajilla. (Kaskela & Kekkonen 2008, 19, 28.)

Kasvatustietoisuuden syventyessä vahvistuu kasvattajan kyky ymmärtää ja havainnoida omien arvojensa, asenteidensa ja toimintansa motiiveja. Hän oppii arvioimaan toimintaansa omaan henkilökohtaiseen ja ammatilliseen kasvuhistoriaansa nähden. Ammattilaisten haasteena on irrottautua omasta työ- ja elämänhistoriasta johtuneista näkemyksistä ja mielikuvista, jotta vanhempien mielipiteet tulevat kuulluiksi ja huomioiduiksi. Ammatillisella on oltava valmiutta kuunnella ja ymmärtää pystyäkseen luomaan kumppanuussuhteen vanhempaan sekä dialogisen suhteen lapseen. (Kaskela & Kekkonen 2008, 27-28.)

3 KASVATUSKUMPPANUUSKOULUTUS

Tiilikan mukaan kasvatuskumppanuuden luomisessa on kyse sekä ammatillisuuden että ammatin kehittämisestä. Kasvatushenkilöstön syventää näkemystään vastuun ottamisesta lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä samalla laajentaa näkemystään asiakaskeskeisyyden suuntaan. Kasvattajat pyrkivät ymmärtämään ja tutustumaan vanhempien kasvatuskäsityksiin arkitasoa syvemmin päästäkseen aitoon kumppanuussuhteeseen. Kasvattajat selvittävät vanhempien lapsikäsityksen ja sen, mitkä ovat vanhempien käsitykset kasvatuksen tavoitteista ja ihanteista, sekä heidän käsityksensä kasvatusten menetelmistä ja kasvatusyhteistyöstä. Näin syntyvä ymmärrys auttaa oivaltamaan, miksi joku toimii jollain tietyllä tavalla. (Kekkonen 2012,41.)

Kasvatuskumppanuuskoulutus on varhaiskasvattajien täydennyskoulutusta joka pohjautuu Stakesin kehittämään kasvatuskumppanuushankkeeseen. Hankkeeseen ja koulutusmallin kehittämiseen osallistui vuosina 2003-2005 seitsemän eri kuntaa ympäri Suomea. Alkusysäyksen hankkeelle antoi Vuonna 2003 julkaistu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet –asiakirja, jossa ensimmäistä kertaa vanhempainyhteistyön lähtökohdaksi mainittiin kasvatuskumppanuus. Kunnissa oltiin tällöin epätietoisuuden vallassa siitä mistä kasvatuskumppanuudessa oikein oli kysymys. Toisaalta pilottikunnissa oli tunnistettu tarve vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämiseen ja vanhemmuuden tukemiseen. Koulutusmallille oli tuolloin hallinnollinen tuki ja kehittämistilaus. (Kaskela ym. 2008, 65-66.)

Kasvatuskumppanuuskoulutuksen tavoitteiksi määriteltiin varhaiskasvattajien auttaminen pohtimaan omien työkäytäntöjen tulkinnallisia lähtökohtia ja käytännöllisiä vaikutuksia lapsen kasvun kannatteluun sekä vanhemmuuden vahvistamiseen. Myös perheiden osallisuuden lisäämiseen oman lapsen varhaiskasvatuksessa ja toimivan kasvatusyhteistyön ylläpitämiseen katsottiin tarvittavan apua. Koulutusseminaarien kautta perehdytään kumppanuusperusteisen vuorovaikutuksen keskeisiin periaatteisiin ja yhteistyösuhteen rakentamiseen. Koulutuksessa pyritään syventämään

työntekijöiden ymmärrystä ja osaamista lapsen ja perheen pulmatilanteiden auttamisprosessissa. (Kaskela ym. 2008, 49.)

Kasvatuskumppanuus on tietoisesti valittu asenne työhön ja siihen tulee pyrkiä määrätietoisesti. Kasvatuskumppanuus rakentuu pääasiassa vuorovaikutustaidoista ja empatiakyvystä, kyvystä asettua toisen asemaan. Kehittyäkseen näissä taidoissa on ammattilaisten osattava reflektoida omaa toimintaansa sekä pyrittävä yhteisymmärrykseen niin perheiden kuin työyhteisönkin kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2008, 18–20.)

3.1 Kasvatuskumppanuuskoulutuksen rakenne

Kasvatuskumppanuuskoulutus rakentuu kolmesta osasta. Nämä ovat peruskurssi, työmenetelmäohjaus ja kasvatuskumppanuuskouluttajakoulutus. Peruskurssi koostuu 17 erillisestä seminaarista eli kasvatuskumppanuuden sisällöllisestä teemasta. Seminaarit on jaettu kahdeksaan koulutuspäivään siten, että jokaiseen koulutuspäivään kuuluu 2-3 seminaaria. (Liite 2. Varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuuden peruskurssin rakenne Liite 3. Lyhyt kuvaus seminaareista)

Peruskurssi on kahdeksan päivän mittainen ja se pyritään järjestämään 2-4 kuukauden aikana. Tärkeää on, että varsinkin ensimmäiset kaksi koulutuspäivää järjestetään peräkkäisinä päivinä, sillä niiden aikana luodaan pohja myöhemmille seminaareille. Toimivaksi ratkaisuksi on koettu koulutuspäivien järjestäminen kuukausittain, kaksi peräkkäistä päivää kerrallaan. Ryhmän koko on 12-15 osallistujaa. 12 hengen koulutusryhmässä on kaksi kouluttajaa, mikäli osallistujia on 15, on kouluttajia oltava kolme. Peruskoulutus on tarkoitettu kaikille vanhempia ja perheitä tapaaville ja heidän kanssaan työskenteleville varhaiskasvatuksen työntekijöille. (Kaskela ym. 2008, 51.)

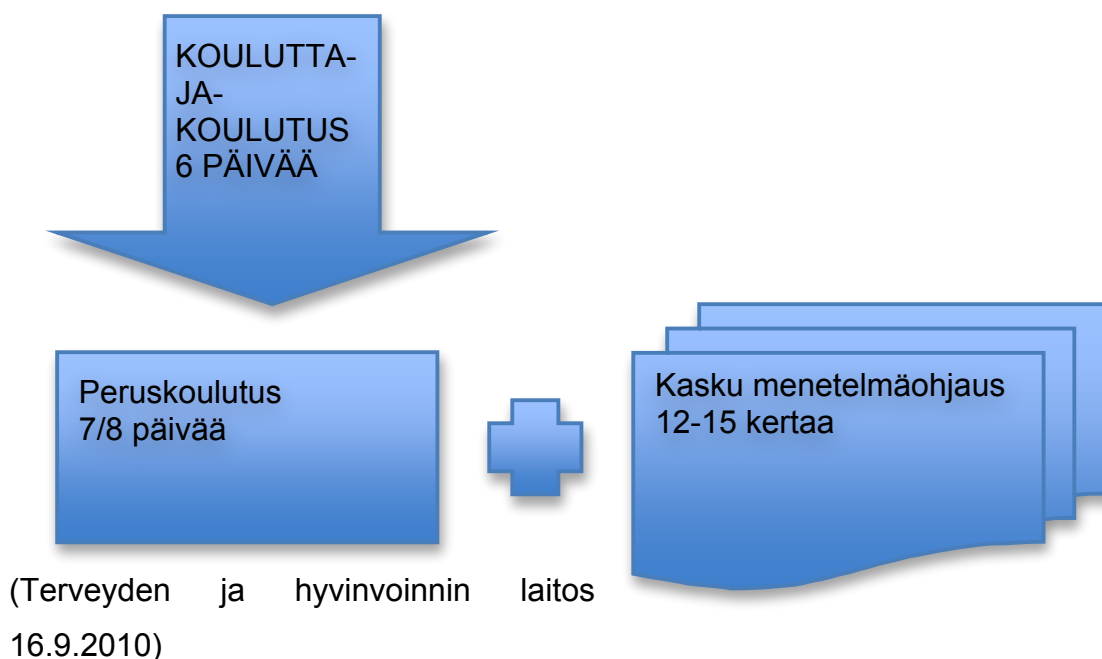
Työmenetelmäohjaus seuraa peruskurssia. Työmenetelmäohjauksen toteuttamistavoissa on kuntakohtaisia eroja. Stakesin rakenteen mukaan

peruskurssin ryhmä jaetaan kahteen kuuden hengen tai kolmeen neljän hengen pienryhmään, mutta joissain kaupungeissa ryhmä on jatkanut kokonaisena työmenetelmäohjauksen ajan samojen kouluttajien jatkaessa heidän kanssaan. Osanottajat syventävät peruskurssilla oppimaansa kasvatuskumppanuuteen perehtyneen ohjaajan johdolla. Tavoitteena on, että kasvatuskumppanuus työmenetelmänä varmistuu ja että osallistujat saavat varmuuden soveltaa oppimaansa lapsen hoitoprosessin ja päiväkodin toimintakauden kaikissa eri vaiheissa. Työmenetelmäohjauksen tavoitteeksi on asetettu työntekijöiden auttaminen liittämään koulutuksen tiedot ja taidot osaksi käytännön työtä ja ottamaan ne avuksi heidän kohdatessa vanhempia. Ohjauksen pääasiallinen työtapa on ohjattu keskustelu. Ryhmän yhteisissä keskusteluissa kaikki osallistujat sitoutuvat oman kasvatustietoisuuden syventämiseen ja omien työkäytäntöjen tutkimiseen. Kumppanuusohjauksen sisällölliset teemat noudattavat peruskurssin seminaarien teemoja. Työmenetelmäohjauksella varmistetaan ryhmäprosessin riittävän pitkä jatkuvuus. Työmenetelmäohjauksen tulee kattaa kokonainen toimintakausi. Tapaamiskertoja tulee olla 12–15, joiden kesto on 1h 30 min - 2h. (Kaskela ym. 2008, 52-53.)

Kasvatuskumppanuuskouluttajakoulutukseen voivat osallistua kaikki, jotka ovat käyneet kasvatuskumppanuusperuskoulutuksen, vavu-koulutuksen (varhaisen vuorovaikutuksen koulutus) tai ovat muuten hankkineet riittävät valmiudet kouluttajan tehtävään. Kouluttajakoulutus on kuuden päivän mittainen, ja se järjestetään kahdessa jaksossa. Koulutusryhmän suuruus on 12 henkeä, ja kouluttajia on kaksi. Kouluttajakoulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet toteuttaa yhdessä kouluttajaparin kanssa kasvatuskumppanuusperuskurssi. (Kaskela ym. 2008, 53.) Kasvatuskumppanuuskouluttajia on Suomessa kaikkiaan 310 seitsemässäkymmenessä eri kunnassa. (THL Kasvunkumppanit 2014.)

Kasvatuskumppanuuden kehittämis- ja koulutusmalli

KUVIO 3 KASVATUKUMPPANUUDEN KOULUTUSMALLI

3.2 Kasvatuskumppanuuskoulutuksen työtavat

Kasvatuskumppanuuskoulutuksella haetaan elämäkerrallista ja kokemuksellista työtettä. Katsotaan, että omakohtaisen eläytymisen ja reflektoinnin avulla päästään todellisiin muutoksiin osallistujan tiedoissa, taidoissa ja arvoissa sekä asenteissa. Tätä kautta on mahdollista vaikuttaa myös työtapojen muutoksiin. (Kaskela ym. 2008, 54.) Koulutuksen aikana on tärkeää, että kouluttajien ja koulutettavien suhde on lämmin ja perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen, samoin kuin kasvattajien ja vanhempien vuorovaikutussuhde. (Davis 2008, 10.)

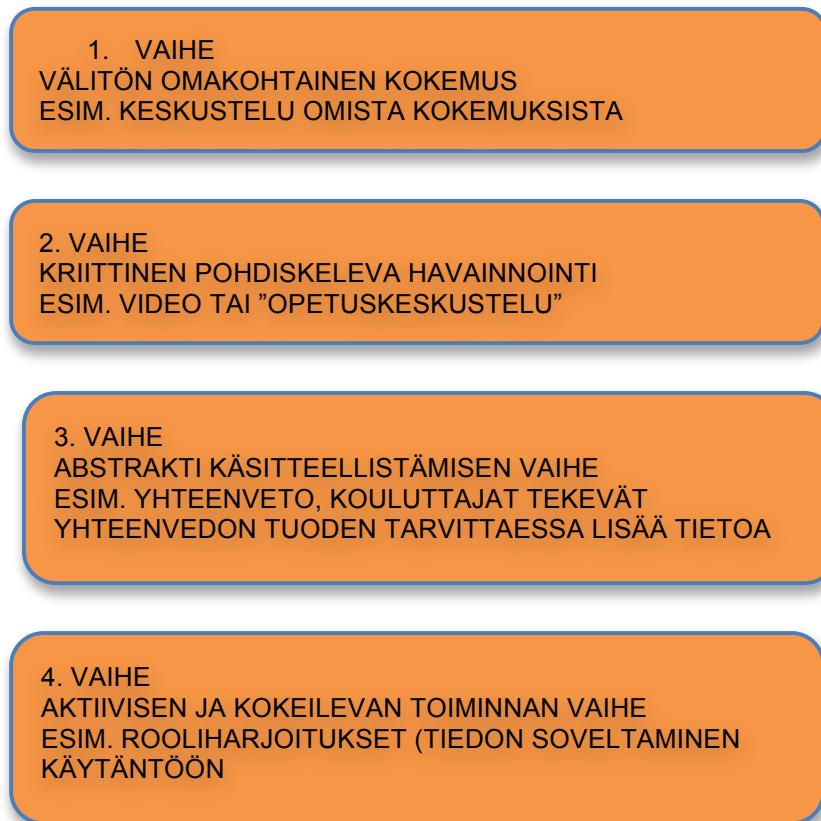
Koulutuksessa hyödynnetään kokemuksellisen oppimisen mallia (Kolbe 1984). Oppimistapahtuma nähdään jatkuvasti kehittyvänä ja syvenevänä prosessina. Se sisältää tiedostamattoman ja tiedostetun ymmärtämisen sekä niihin liittyvät neljä vaihetta, jotka painottuvat eri tavoin oppimisen eri vaiheissa. (Kupias

2001, 16-26.) Ensimmäinen vaihe, välitön omakohtainen kokemus luo perustan oppimiselle. Liikkeelle voidaan lähteä opittavaa asiaa koskevista omista kokemuksista ja käsityksistä. Opetusmenetelmiä voivat olla esimerkiksi porinaryhmä tai oppimispäiväkirja. Asiaan voidaan orientoitua myös palauttamalla mieliin aiempia omia kokemuksia vaikka mielikuvamatkan avulla. (Kupias 2001, 20.)

Seuraava vaihe Kolben mukaan on kriittinen pohdiskeleva havainnointi, toisin sanoen reflektointi. Tällöin reflektoidaan omia kokemuksia luoden pohjaa uusille käsitteille, malleille ja teorioille. Tutkittavien ilmiöiden pohtiminen yhdessä oppijoiden kanssa on tärkeä vaihe kun pyritään tietoiseen ymmärtämiseen ja käsitteellistämiseen. Opetusmenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi porinaryhmiä tai opetuskeskustelua. (Kupias 2001, 20.) Tällöin omat näkemykset avartuvat muiden erilaisten kokemusten ja tulkintojen avulla.

Seuraavassa abstraktissa käsitteellistämisvaiheessa pyritään systemaattisen ajattelun avulla muokkaamaan vanhoja ja luomaan uusia malleja, käsitteitä ja teorioita. Näiden tulisi jäsentää omaa kokemusta ja auttaa sen yleistämisessä ja tietoisessa hallinnassa. Tässä vaiheessa asiasta haetaan myös teoreettista tietoa. (Kupias 2001, 20.)

Viimeinen vaihe on aktiivisen ja kokeilevan toiminnan vaihe. Tällöin testataan malleja, kokemuksia ja teorioista tehtyjä päätelmiä käytännössä. Tiedon soveltamista käytäntöön voidaan kokeilla esimerkiksi rooliharjoitusten avulla. Kokemuksellisen oppimisen lähtökohta on omakohtainen kokemus. Pelkkä kokemus ei kuitenkaan ole oppimisen tae, vaan lisäksi tarvitaan tutkittavan ilmiön havainnointia, sen tietoista pohtimista sekä ilmiön ymmärtämistä ja käsitteellistämistä sopivan teorian tai kuvausmallin avulla. Myös viimeinen, aktiivisen toiminnan vaihe on tärkeä osa kokemuksellista oppimista. (Kupias 2001, 16-26.) Kasvatuskumppanuuskoulutuksen seminaarit rakentuvat tämän mallin mukaisesti. Jokainen seminaari sisältää edellä mainitut vaiheet. Kun kurssia tarkastelee kokonaisuutena on nähtävissä sama jatkuvasti kehittyvä ja syvenevä prosessi.

KUVIO 4 KASVATUSKUMPPANUUSKOULUTUKSEN SEMINAARIN RAKENNE

Jotta kokemukseen perustuvan oppimisen edellä mainitut neljä vaihetta saataisiin toimivammiksi, voi ohjattu lähestymistapa olla tarpeellinen. Oppimistapahtuman tulee täyttää myös seuraavanlaiset kriteerit: Oppija tulisi saada mukaan myös mentaalisesti. Tähän kasvatuskumppanuuskoulutuksessa pyritään luomalla luottamusta herättävä rauhallinen ilmapiiri. Jokainen koulutuspäivä aloitetaan yhteisellä aamukahvilla.

Koulutukseen tulee luoda aidonkaltaisia toimintaympäristöjä huomioiden oppimistapahtuman sekä fyysinen että kognitiivinen autenttisuus. Tätä kasvatuskumppanuuskoulutuksessa palvelee rooliharjoitukset. Oppijan tulee myös voida kokea omien päätöksiensä vaikutukset. Tämä mahdollistuu rooliharjoitusten avulla. Tämän lisäksi oppimistapahtumassa tulee oppijaa vahvasti kannustaa refleктоimaan omien toimiensa tuloksia, perustuen aiemmin

tehtyihin harjoituksiin, ohjeisiin ja opittuun. Tämä toteutuu kasvatuskumppanuuskoulutuksessa aina rooliharjoituksen jälkeen pidettävissä reflektioivissa keskusteluissa. Myös harjoitusten vaativuus lisääntyy oppimisen ja kurssin edetessä. (Salakari 2009, 131-132.)

Ajatuksena on, että koulutuksessa läpikäytävät ryhmä- ja oppimisprosessit muistuttaisivat päivähoidon vuorovaikutus ja yhteistyöprosesseja. Koulutusryhmässä mallinnetaan niitä ajatus-, toiminta- ja tunneprosesseja joita syntyy työntekijöiden ja vanhempien välille heidän tavatessaan varhaiskasvatukseen liittyvissä keskusteluissa. Merkityksellistä on myös kouluttajien tapa kouluttaa, asennoitua toisiinsa ja olla suhteessa ryhmään ja sen jäseniin. Kuten kasvatuskumppanuudessa, myös koulutuksessa osallistujien olemassa olevat ominaisuudet, tiedot ja taidot tunnustetaan ja niitä kunnioitetaan. (Kaskela 2008, 54.)

Aikuisen oppimiselle on tyypillistä, että oppimista ohjaavat sisäiset mallit eli skeemat. Tavoitteeksi on asetettu, että kurssin osanottaja voi prosessoida tietojaan ja taitojaan niin, että ne jäsentyvät hänen aiempiin skeemoihinsa, joista alkaisi mahdollisesti kasvamaan uusi skeema. (Vuorinen 2001,5.) Tämän varmistamiseksi on kasvatuskumppanuuskoulutuksessa otettu huomioon aikuisen oppimista tukevia periaatteita. Näitä ovat: Kokemuksellisuus, jolloin elämäkerrallisuuden vuoropuhelu ammatillisuuden kanssa kulkee läpi koulutuksen. Keskustelut, joilla on keskeisempi osa kuin luennoinnilla. Havainnointi ja harjoittelu, jotka mahdollistuvat rooliharjoitusten avulla. Kurssin tunneilmasto pyritään luomaan sellaiseksi, että palautetta voidaan antaa koko koulutuksen ajan. Lisäksi työskennellään ryhmissä, jolloin opitaan yhteisessä dialogissa sekä avoimessa vuorovaikutuksessa, jossa todellinen oppiminen tapahtuu. (Kaskela 2008, 54-56.)

Kasvatuskumppanuuskoulutuksessa annetaan mahdollisuus kysyä ja kyseenalaistaa avoimessa vuorovaikutuksessa luennoivan opetuksen sijaan. Uskotaan, että kysymysten asettaminen on taito, jota teoreettinen tieto ei voi korvata. (Vilkkä 2006, 35.) Kysymällä osallistujat kyseenalaistavat myös omia työ- ja toimintatapojaan. Ajatuksena on tarjota puitteet, joissa kurssilaiset voivat

kehittää kykyään käyttää kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita: kuulemista, kunnioitusta, luottamusta ja dialogisuutta. (Kaskela ym. 2008, 56.)

Olennainen työskentelytapa kasvatuskumppanuuskoulutuksessa on roolityöskentely. Rooliharjoituksissa kurssin osallistujat liittyvät seminaarien tiedollisen aineksen omiin kokemuksiin ja toimintaan. Rooliharjoituksissa hyödynnetään hiljaista tietoa, joka on karttunut vuosien työkokemuksesta perheiden kanssa. Hiljasta tietoa pidetään usein tärkeimpänä tiedon muotona organisaatiossa. Siksi sen muuttaminen näkyväksi on tärkeää. Näin hiljaisesta tiedosta tehdään ymmärrettävää, jaettavaa ja myös muille työntekijöille saavutettavaa. (Janhonen 2010, 23.) Samalla on mahdollisuus löytää uusia toimintatapoja kohdata perheitä ja kollegoita. Rooliharjoitus on yhteistyötilanteen tutkimista toiminnallisesti (huom. Kolbe, aktiivisen toiminnan vaihe). Se tarjoaa mahdollisuuden kokemuksellisen oppimisen keinoin harjoitella koulutusryhmän dialogisissa keskusteluissa käsiteltyjä asioita. Rooliharjoituksessa tilannetta tutkitaan työntekijän, vanhemman ja lapsen roolien avulla. (Kaskela ym. 2008, 60-61.) Harjoitukseen otetaan tilanne joka on ollut työntekijälle haastava ja jota ei ole aikoinaan tai vielä tyydyttävästi ratkaistu. Näin tilanteen tutkiminen auttaa osallistujaa.

3.3 Aikaisempia tutkimuksia kasvatuskumppanuuskoulutuksesta

Kasvatuskumppanuutta on tutkittu varhaiskasvatuksessa paljon. Yleensä kuitenkin tutkimuksissa on ollut tavoitteena selvittää miten kasvatuskumppanuus on toteutunut joko kasvattajien tai vanhempien näkökulmasta. Marjatta Kekkonen julkaisi vuonna 2012 väitöskirjan kasvatuskumppanuudesta otsikolla Kasvatuskumppanuus puheena: varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Kasvatuskumppanuuskoulutusta ja sen vaikuttavuutta on tutkittu ainoastaan ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä.

Vuonna 2009 Hanna Alila, Riikka Myöhänen ja Tiina Paulomäki tekivät opinnäytetyön Kasvatuskumppanuuskoulutus ammatillisen osaamisen

kehittäjänä: Nivalan päivähoiton työntekijöiden kokemuksia kasvatuskumppanuuskoulutuksesta. Työ on laadullinen tutkimus, jossa kuvataan Nivalan päivähoiton työntekijöiden kokemuksia kasvatuskumppanuuskoulutuksesta ammatillisen osaamisen kehittäjänä. Tutkimus osoitti, että Nivalan päivähoiton työntekijöiden ammatillinen osaaminen kasvatuskumppanuudessa on kehittynyt erityisesti neljällä osa-alueella. Nämä osa-alueet ovat ammatillisuuden reflektointi, kokemuksellisuus, työntekijät vanhempien kasvatustyön tukijoina sekä lapsen päivähoiton aloitus.

Vuonna 2009 Saara Salo ja Susanna Seppänen tekivät opinnäytetyön aiheesta Kasvatuskumppanuus- teoriasta käytäntöön: Finnsbackan päiväkodin henkilökunnan mietteitä kasvatuskumppanuuskoulutuksesta ja sen annista. Heidän tavoitteenaan oli selvittää miten kyseisen päiväkodin henkilökunta kokee kasvatuskumppanuus-moduulikoulutuksen ja sen annin soveltuvan arkityöhön. He etsivät työssään työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia siitä, kuinka kasvatuskumppanuus on muuttanut käsityksiä arkityöskentelystä päiväkodissa. He toteuttivat tutkimuksensa kasvatuskumppanuuskoulutuksen aikana, jotta oppimisprosessi näkyisi vastauksista. Tutkimuksen lopputuloksissa pääteltiin, että koulutuksen pakollisuus vähensi motivaatiota ja erilaiset kulttuuritaustat ja elämäntilanteet hankaloittivat kasvatuskumppanuuteen motivoitumista. Monet työntekijät kokivat myös että koulutus ei tarjonnut uutta. Toisaalta monet työntekijät olivat innostuneita uudesta työotteesta ja selkeästi orientoituneet sen hyödyntämiseksi. Ajan puutteen katsottiin olevan suurin este uuden työotteen käyttöön ottamiseksi.

Vuonna 2011 Jonna Kylli ja Terhi Manninen tekivät opinnäytetyön Kuusamon kaupungin päiväkotien lastentarhanopettajien ammatillisen kasvun kokemuksia kasvatuskumppanuuskoulutuksesta. Heidän tutkimuskysymyksensä oli: Millaisia ammatillisen kasvun kokemuksia Kuusamon kaupungin lastentarhanopettajilla on kasvatuskumppanuuskoulutuksista? Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus. Tutkimuksen tuloksen mukaan ammatillisen kasvun kokemukset kasvatuskumppanuuskoulutuksessa liittyivät ammatti-identiteetin vahvistumiseen, oman työskentelyn itsearvioinnin lisääntymiseen sekä työmotivaation nousuun. Lastentarhanopettajat kokivat saaneensa lisää

rohkeutta kohdata vanhempia, ja he kokivat myös työyhteisössä työskentelyn helpottuneen koulutuksen myötä. Johtopäätöksenä todetaan kasvatuskumppanuuskoulutuksen olleen hyödyllinen ammatti-identiteettiä kasvattava kokemus.

Uusin aiheesta löytämäni ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö on Inka Railon joulukuussa 2013 julkaisema työ ”Olemme oikealla tiellä” päiväkodin arkeen sulautettu työyhteisön kasvatuskumppanuuskoulutus. Työn tutkimustehtävänä on kuvata miten kasvatuskumppanuuskoulutuksessa hankittu osaaminen siirtyy työkäytänteisiin. Työtään hän teki samaan aikaan kuin työyhteisö, jossa hän teki tutkimustaan, kävi kasvatuskumppanuuskoulutusta. Hänen tarkoituksenaan ei ollut ainoastaan kuvata vaikuttavuutta vaan myös kuvata prosessin aikaista kokemuksellista oppimista ja työntekijöiden reflektointia. Hän pyrki kuvaamaan minkäläistä muutosta koulutus tuo työyhteisön toimintaan.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuskysymys ja aineiston kerääminen

Tavoitteena työssäni on selvittää kasvatuskumppanuuskoulutuksen peruskurssin käyneiden kasvattajien arvioita kurssin vaikutuksista työhön päiväkodissa. Tutkimuskysymykseni on: Millaisia kokemuksia osallistujilla on ollut kasvatuskumppanuuskoulutuksesta ja miten koulutusta on hyödynnetty arjen työssä?

Keräsin aineiston järjestämällä neljä Learning cafe keskustelua kasvatuskumppanuuskoulutuksen seminaareista. Näiden keskustelujen lisäksi käytössäni ovat kahdelta kasvatuskumppanuusperuskurssilta kerätyt palautteet. Käytössäni olevat palautteet ovat vuosina 2011 ja 2013 pidetyiltä kursseilta.

Learning cafe eli oppimiskahvila on työskentelymuoto, joka soveltuu ideoiden ja mielipiteiden keräämiseen etukäteen valituista aiheista. Siinä työskentelyn vetäjä antaa toimintaohjeet ja samalla kertoo taustan työskentelylle. Osallistujat jaetaan ryhmiin ja ryhmät asettuvat pöytiin. Keskustelun aiheet on kirjattu jokaiseen pöytään jaettuun isoon paperiin. Pöydissä keskustellaan aiheista ja kirjataan ajatuksia paperiin. Pöydissä olevat emännät kirjaavat asioita muistiin ja vauhdittavat tarvittaessa keskustelua. Pöydittäin keskustellaan etukäteen sovitun ajan verran ja sen jälkeen vaihdetaan pöytiä sekä keskustelunaiheita. Lopuksi paperit kerätään pöydistä ja käydään loppukeskustelu niiden pohjalta. (Jelli, järjestötietopalvelu i.a.)

4.2 Learning cafe keskustelut

Learning cafe keskustelut toteutettiin kesäkuussa 2014. Osanottajina olivat kurssille osallistuneet varhaiskasvattajat ja emäntinä toimimme minä ja kurssin toinen vetäjä FM Marjaana Nikula. Osallistujia oli 9, joista yksi oli ammatiltaan

erityislastentarhanopettaja, 4 lastentarhanopettajaa ja 4 lastenhoitajaa. He kaikki tekivät työtään päiväkodissa.

Valmistin ennen kokoontumista seminaareista niiden sisältöä kuvaavaa materiaalia, lyhyitä yhteenvetoja kooten ydinasioita kustakin seminaarista sekä kuvioita ja kaavioita, auttaakseni kurssilaisia muistamaan mitä kukin seminaari sisälsi. Asettelin materiaalit esille tilaan jossa kokoonnuimme. Toivotettuani kaikki tervetulleeksi kerroin heille työskentelytavastamme. Tämän jälkeen jakauduimme kahteen ryhmään, jotka olimme toisen emännän kanssa jo aiemmin muodostaneet. Halusimme luoda ryhmät, joissa kaikilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun, samalla mietimme myös hieman koulutustaustoja saadaksemme aikaan hedelmällisen keskustelun.

Jakauduttuamme ryhmiin ohjasin ryhmät katselemaan ja kulkemaan ympäri tilassa, jotta he alustavasti tutustuisivat materiaaleihin. Ryhmäläisten tutustuttua materiaaleihin ohjasin ryhmät pöytiin ja aloimme keskustelun. Jakauduimme kahteen pöytään, joissa molemmissa käytiin kaksi samoin ohjattua keskustelua. Ensimmäinen keskustelu koski seminaareja 1-8 ja toinen keskustelu seminaareja 9-16. Kullekin keskustelulle varattiin aikaa 20 minuuttia. Keskustelut äänitettiin. Kaikissa keskusteluissa pohdittiin seminaarien vaikutuksia arkityöhön. Pohdintaa ohjasivat pöydiltä löytyvät yhteenvedot käsiteltävinä olevista seminaareista ja keskustelun aluksi yhteenvedot käytiin lyhyesti läpi. Tämän jälkeen keskustelujen emännät ohjasivat ja alustivat keskustelua ohjeistaen seuraavanlaisesti:

1. Keskustelkaa ja pohtikaa keskenänne seminaarien merkityksellisyyttä arkityöhönne.
2. Onko jokin edellä mainituista (seminaareista) jäänyt erityisesti mieleen?
3. Koetteko, että jokin tietty seminaari on erityisesti auttanut kohdatessanne vanhempia ja työtovereita?
4. Koitteko jonkin seminaarin turhaksi?
5. Ovatko koulutuksen työtavat auttaneet tiimissä tai vanhempien kanssa?

Keskustelujen ajankohta oli hyvin lähellä kesälomien alkua. Yleinen ilmapiiri tapaamisessa oli rento, osallistujat porisivat keskenään ja jakoivat kuulumisiaan

mielellään. Keskustelut käynnistyivät nopeasti ja vuorovaikutus ryhmäläisten kesken oli avointa.

4.3 Peruskursseilta kerätyt palautteet

Toinen käytössäni oleva aineisto on kahdelta kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssilta kerätyt palautteet. Käytössäni olevat materiaalit ovat vuosina 2011 ja 2013 pidetyiltä kursseilta.

Kurssien viimeisenä päivänä kerätään jokaiselta kurssille osallistuneelta varhaiskasvattajalta seikkaperäiset palautteet kyselykaavakkeilla. Kaavakkeet sisältävät 25 kysymystä, joista 18 on monivalintakysymystä ja 7 avointa kysymystä. Avoimista kysymyksistä 3 tuottaa vastauksia, joista saan materiaalia työhöni. Avoimista kysymyksistä muodostuvan aineiston osan käsittelen yhdessä keskusteluaineiston kanssa.

Kasvatuskumppanuuskoulutusperuskursseilta kerätään palautteet nimettömänä. Palautteiden kirjoittamiseen on kaikille osallistujille varattu rauhallinen aika ja paikka, jossa he voivat häiriöttömästi reflektoida omia tuntemuksiaan ja kurssin antia itselleen, samalla peilaten sitä oman ammatillisuuden kehittymiseen.

4.4 Aineiston laatu ja luotettavuus

Learning cafe -menetelmällä kerätty aineisto vastaa ohjattua ryhmäkeskusteluaineistoa. Ryhmäkeskusteluissa keskustelu kiertyy sen ympärille, mikä on yhteistä ryhmän jäsenille, kun taas yksilölliset eroavaisuudet ja subjektiiviset tuntemukset saattavat suodattua pois. Tutkija voi ajoittain jäädä sivuun ja ryhmän jäsenet kyselevät asioita toisiltaan, pohtien ryhmän ominaista suhtautumistapaa ja ehkä kiistellen tulkinnoista. Tällöin tutkijan on mahdollista nähdä ja kuulla esimerkiksi termejä, käsitteitä ja hahmottamistapoja, joiden puitteissa ryhmä toimii ja ajattelee. (Alasuutari 2011, 152.)

Jokaisessa neljässä keskustelussa oli avoin ilmapiiri, ja toimiessamme emäntinä pystyimme varmistamaan kaikille mahdollisuuden osallistua keskusteluun ja ilmaista vapaasti omat mielipiteensä. Ilmapiiri keskusteluissa oli turvallinen koska ryhmän jäsenet tunsivat toisensa jo ennestään, tämä osaltaan helpotti kaikkien osallistumista keskusteluun. Osallistujat tunsivat ryhmän turvalliseksi ja kokivat voivansa ilmaista mielipiteensä vapaasti. Tämän tiesimme jo aiemmin kurssin päättyessä kerätyistä palautteista. (Liite 4.)

Tuodessamme esiin koulutuksen sisältöjä pystyimme virkistämään kurssilaisten muistia ja samalla luomaan osallistujien välille vuorovaikutusta. Toimiessamme keskustelujen emäntinä emme osallistuneet aktiivisesti keskusteluihin ja tarkoituksenamme oli tarjota jokaiselle mahdollisuus mielipiteidensä ilmaisemiseen meidän vaikuttamatta niihin. Emäntinä pystyimme pitämään keskustelun asiassa ja varmistamaan, että kaikilla oli mahdollisuus osallistua ja kaikki saivat puheenvuoron.

Näin kerättyyn aineistoon vaikuttaa se, että keräsimme aineiston kasvotusten. Learning cafe -keskusteluissa olin itse läsnä sekä tutkijana että kurssilaisten kouluttajana. Olin mukana kahdessa neljästä keskustelusta. Se, että olin itse keskusteluissa läsnä, saattoi vaikuttaa siihen, että keskusteluissa ei noussut esille negatiivisia asioita kurssista. Keskusteluaineisto oli kuitenkin hyvin samansuuntainen kun tutkimukseeni kuuluva toinen aineisto, peruskurssien palautteet. Se, että tunsin keskustelijat, auttoi osaltaan luomaan mukavan ilmapiirin keskusteluihin ja pystyin paremmin tukemaan osallistujia, jotka tiesin hiljaisiksi. Haittana oli se, että negatiivisista aiheista ei syntynyt keskustelua. Keskusteluissa pyrin hakemaan kurssille kehitysehdotuksia ja keskustelimme myös siitä voisiko asiat kurssilla tehdä toisin, eri järjestyksessä tai oliko kurssilla jotain turhaa kurssilaisten mielestä. Tiedostin tilanteessa tämän ongelman ja pyrin pitämään oman roolini keskusteluissa hyvin pienenä. Aineistoa analysoidessani pidin kaksinaisen roolini mielessäni.

Äänitetyt keskustelut litteroin myöhemmin. Litteroitua aineistoa kertyi 21 liuskaa. Litteroitu aineistoni on melko pieni, mutta lisäksi voin käyttää kahdelta kurssilta

kerättyjä palautteita. Tuomen ja Sarajärven mukaan ratkaisevaa ei kuitenkaan ole aineiston koko vaan tulkinnan kestävyys ja syvyys. (2002, 87.) Heidän mukaansa laadullisessa tutkimuksessa aineiston tehtävänä on toimia tutkijan apuna rakennettaessa käsitteellistä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Pieni aineisto vaikuttaa kuitenkin tulosten siirrettävyyteen. Pienten aineistojen tutkimusten tuloksia ei voida yleistää, eikä se olisi tarkoituksenmukaistakaan, sillä kuvaahan aineistoni yksittäisten kasvattajien tapaa toimia ja ajatella. Katson kuitenkin, että aineistoni on riittävä, jotta voin saada vastauksen tutkimuskysymyksiini.

4.5 Tutkimuksen sisällön analyysi

Analysointi, tulkinta ja johtopäätökset ovat tutkimuksen ydintä. Tässä vaiheessa on tärkeää pitää tutkimuskysymys kirkkaana mielessä. Aineistoon tutustutaan syvällisesti ja selvitetään tutkimuksen teoreettiset käsitteet. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara. 2006, 209.)

Työni on teoriaan perustuva laadullinen tutkimus, jossa on mukana hermeneuttinen ulottuvuus. Tutkimuksen kohteena ovat työntekijöiden kokemukset kurssista ja sen vaikutuksesta työhön. Tutkimuksessa tulkinnalla ja ymmärtämisellä on keskeinen sija eli tutkimusote on hermeuttinen. Hermeneuttisessa tutkimusotteessa ymmärtäminen tarkoittaa ilmiöiden merkityksen oivaltamista, johon kuuluu oleellisena osana esiymmärrys ja hermeuttinen kehä. (Tuomi ym. 2006, 34-35.) Hermeneutiikalla tarkoitetaan yleisesti ymmärtämistä ja ilmiöiden merkityksen oivaltamista. Asioiden ymmärtäminen on tulkintaa, jonka pohjana on aiemmin ymmärretty. Ymmärtäminen etenee kehämäisenä liikkeenä, hermeneuttisena kehänä. Hermeneuttisessa tutkimusotteessa tutkija palaa aina uudelleen tutkimuksen lähtökohtiin oivaltaessaan uutta. Tutkija käy ”vuoropuhelua” aineistonsa kanssa tarkoituksenaan tehdä tulkintoja ja synnyttää tietoa. (Vilkkä 2007, 146-147.)

Tarkastelen keräämästäni aineistosta litteroituja keskusteluja ja avoimista kysymyksistä muodostunutta aineistoa kokonaisuutena.

4.6 Aineiston teemoittelu

Tutkimusmenetelmänä ja apunani sisällön erittelyssä käytän aineiston teemoittelua. Teemoittelu on laadullisen tutkimuksen perusmenetelmä. Teemoittelussa tutkimusaineistosta pyritään hahmottamaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Teemoiksi pyritään hahmottamaan aiheita, jotka toistuvat aineistossa muodossa tai toisessa. Analyysimenetelmänä teemoittelu etenee teemojen muodostamisesta ja ryhmittelystä niiden yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Teemoja muodostetaan etsimällä tekstimassasta yhdistäviä seikkoja, mutta myös jonkin tietyn viitekehyksen tai teorian mukaisesti ohjautuva teemoittelu on mahdollista. Aineisto voidaan näin litteroinnin jälkeen järjestää teemoittain. Apuna teemojen muodostamisessa voidaan käyttää koodausta tai kvantifiointia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Keskeisiksi teemoiksi työssäni muodostuivat varhaiskasvattajien omien tunteiden tunnistaminen, jossa apuna oli oman elämänjanan työstäminen ja seminaari jossa pohdittiin tunteiden merkitystä työhön. Vuorovaikutuksellinen osaaminen, kasvatuskumppanuuden periaatteet, kurssilta omaksutut uudet työtavat ja päivähoidon aloituskäytäntöjen merkitys kasvatuskumppanuuden luomiselle.

Tutustuttuani aineistooni pystyin muodostamaan niin kutsutun esiyymmärryksen aineistostani. Lukiessani huomasin, että aineistossa tietyt aiheet toistuivat. Tässä vaiheessa myös pelkistin eli redusoin aineistoni. Karsin aineistosta pois kaiken epäolennaisen. Aineistossa toistuvien aiheiden mukaan pystyin luomaan alustavia teemoja. Näin sain muodostettua kahdeksan eri teemaa.

Tutkimuksen teemoja olivat:

1. Oman elämänjanan tutkiminen ja sen vaikutus työhön,
2. Kurssilla sisäistetyt uudet työtavat,
3. Tunteet ja niiden vaikutus työhön,
4. Vanhemman ja lapsen suhteen tukeminen,
5. Päivähoidon aloituskäytäntöjen sisäistäminen,
6. Lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus,

7. Keskustelut perheiden kanssa ja vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen ja

8. Kasvatuskumppanuuden periaatteet.

Näiden teemojen alle ryhmittelin keskusteluista ja avoimista kysymyksistä muodostuvasta aineistosta sopivat sitaatit. Näistä teemoista muodostui myös ne teemat, joiden mukaan jäsentelin tutkimustulokseni.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Tunteet toiminnan taustalla

Kasvatuskumppanuus on aitoa ja empaattista vuorovaikutusta, jossa tunteilla on keskeinen merkitys. Työntekijän on hyvä tunnistaa omat tunteensa ja tietää mikä tai kuka ne herättää. Hänen tulee myös tiedostaa miten nämä tunteet vaikuttavat hänen toimintaansa. (Kaskela ym. 2008, 30-31.) Kasvatuskumppanuuskoulutuksessa tunteisiin paneuduttiin elämänjanatyöskentelyn ja tunneseminaarin avulla. Elämänjana tehtävä tehdään ennen kurssin alkamista orientoivana tehtävänä (liite 5). Tunteet ja ammatillisuus on koulutuksen kymmenes seminaari (liite 3).

Keskusteluissa kävi ilmi, että elämänjanatyöskentelyä pidettiin merkittävänä suhtautumisen muutoksen aiheuttajana suhteessa vanhempiin, lapsiin ja työtovereihin. Aineistossa nousi hyvin vahvasti esiin tämän seminaarin merkityksellisyys ja vaikuttavuus. Elämänjanatyöskentelyyn liittyi vahvasti tunteiden tunnistaminen ja niiden tietoinen työstäminen. Keskusteluissa nousi esille, kuinka työntekijöiden tulee tiedostaa omien tunteidensa vaikutus asiakastilanteiden yhteydessä. Monissa kommenteissa kävi ilmi kuinka tämän tehtävän reflektoinnin kautta ymmärrys vanhempia ja omia tunteita kohtaan arjen muuttuvissa kasvatustilanteissa oli kasvanut ja kuinka myös itsetuntemus kasvoi.

Elämänjanaa voi pitää semmoisena mikä nousee eri aikoina eri näkökulmasta. Kun on tietoinen omasta elämänhistoriastaan, niin se auttaa jotenkin siinä kunnioituksessa. Ja se auttaa hyväksymään ja kunnioittamaan, se on varmaa. Mulla niin kuin napsahti, ei se kunnioitus olekaan tunne. Että, jokaisella on se oma elämänjanansa ja kun sen tiedostaa, niin voi paremmin niin kuin hyväksyä toiset. Juuri semmoiset käsittelemättömät asiat juuri niin kuin auttaa ymmärtämään sen paremmin, että mikä tossa on kun se juuri niin kuin napsahtaa minuun..

Elämänkaaritehtävä, ymmärsin, että kokemani asiat, hyvät ja huonot, vaikuttavat tämän päivän tunnetiloihini, suhtautumiseeni. Myös tiimikavereillani, vanhemmillani jne.. samoin.

Lasten kanssa työskenneltäessä työntekijästä heijastuvat tunteet vaikuttavat vahvasti työhön. Keskusteluissa kävi ilmi, kuinka omien tunteiden tunnistamista ja työstämistä opittiin pitämään tärkeänä työhön vaikuttavana seikkana. Kommenteissa selvisi, että tunteiden merkitystä työhön ei ole aiemmin tiedostettu.

Se herätys tuli heti alkuun sen elämänjanan kautta, jotenkin tuntui, että se avas sen väylän uudeksi. Se näkemys niin kuin muuttui itellä täysin. Ei aiemmin osannut ajatellakaan, että niillä on mitään merkitystä mitä mun eletyssä elämässä on. Se oli sellainen silmiä avaava hetki.

Kurssilaiset kokivat elämänjanatyöskentelyn myötä saaneensa lisää varmuutta työhönsä. He kertoivat ymmärryksen omaa riittämättömyyttä kohtaan kasvaneen ja he pystyivät myöntämään, että vastaan voi tulla asioita, joihin ei pysty vaikuttamaan.

Oman riittämättömyyden hyväksyminen tuli silloin tota kautta. Ymmärsin, että voin ihan oikeesti sanoa, että olen tehnyt kaikkeni.

Kahdessa kommentissa nousi esille elämänjanan merkityksellisyys omien tunteiden tunnistamisessa ja tunteiden hallinnassa toimittaessa tunteita nostattavien lasten ja perheiden kanssa. Esimerkkinä mainitaan, että kun lapsi käyttäytyy aggressiivisesti ja omat negatiiviset tunteet nousevat pinnalle sanoitetaan tilannetta ja pyydetään toista aikuista avuksi ja lähdetään itse rauhoittumaan.

Ja, että voi sanoa sille työkaverille, että jos mä näen, että pokka tai pinna ei oikein kestä, sanot vaan niin vaihdetaan.

Keskusteluissa puhuttiin siitä, kuinka työntekijän olisi kyettävä tunnistamaan myös tunteet, jotka saattavat johtaa vuorovaikutusta heikentävään toimintaan. Joskus esimerkiksi vanhempi voi nostaa työntekijässä negatiivisia tunteita. Tällöin työntekijän tulisi osata tunnistaa ja käsitellä omat tunteensa pystyäkseen kuulemaan ja kunnioittamaan myös tätä vanhempaa.

Elämänjana seminaaria tukee koulutuksen kymmenes seminaari, Tunteet ja ammatillisuus (liite 3). Tämän seminaarin avulla pystyttiin tunnistamaan tunteita oman ja toisten toiminnan taustalla. Keskusteltiin siitä, kuinka tunteiden tunnistamisen kautta nähdään mikä tunteita saa pintaan ja kuinka ne vaikuttavat toimintaan.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että omien tunteiden tunnistamisen katsotaan lisäävän ymmärrystä ja empatiaa vanhempia ja perheitä kohtaan ja että eletty elämä vaikuttaa tunteisiin. Tunteet taas vaikuttavat suoraan vuorovaikutukseen muiden kanssa ja sitä kautta ammatillisuuteen, lapsen kasvun tukemiseen ja vanhemmuuden vahvistamiseen.

5.2 Kurssin vaikutus vuorovaikutukselliseen osaamiseen

Päiväkotityön merkittävimpiä alueita on vuorovaikutuksellinen osaaminen. Vuorovaikutusta rakennetaan vanhempien, lasten ja toisten työntekijöiden kanssa, jokaisen kohdalla erikseen. Keskusteluissa kävi ilmi, että osallistujat kokivat saaneensa kurssilta keinoja ja uusia näkemyksiä vuorovaikutustilanteisiin työssään.

Ymmärtää paremmin jos niin kun jollain vanhemmilla on jotain, että jostain asiasta on vaikeeta tai ei niin kuin halua puhua. Se just voi olla joku asia, että sitä ei niin kuin voi puhua.

Vahvana osa-alueena vuorovaikutustyössä nähtiin vuorovaikutus vanhempien kanssa. Keskusteluissa nousi esille myös kasvatuskumppanuus toisten kasvattajien sekä lasten kanssa. Vuorovaikutuksesta lasten kanssa keskusteltiin vähemmän, varmaan siksi, että se on niin luonnollinen ja vallitseva osa-alue päiväkodeissa. Joissain kommentteissa katsottiin koulutuksen myötä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutussuhteen tukemisen tärkeyden painottuvan. Lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen tukemiseen katsottiin koulutuksen tuoneen lisää keinoja.

Lapsesta tehtyjen havaintojen kertominen vanhemmille päivän päätteeksi tukee lapsen ja vanhemman suhdetta. Vanhemmille on hyvä jakaa sitä osaa päivästä jolloin he joutuvat olemaan lapsistaan erossa. Vanhempien luottamusta lisää, kun he pystyvät tunnistamaan kertomuksesta lapsensa. (Kaskela ym. 2008, 21). Tätä kautta myös lapsen havainnoiminen nousee tärkeään osaan. Kaskelan ja Kekkonen mukaan säännöllinen vuoropuhelu kasvattajien ja vanhempien välillä helpottaa lapsen siirtymistä kodista päivähoitoon ja

päivähoidosta kotiin. (Kaskela ym. 2008, 25.)

Keskusteluissa käsiteltiin myös ”työkaluja”, jotka auttoivat ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa. Avoimien kysymysten koettiin auttaneen monissa keskusteluissa vanhempien kanssa, niiden avulla on helpompi lähestyä vaikeitakin asioita (avoimet kysymykset alkavat esimerkiksi sanoilla mitä, mikä, missä, milloin, miten).

Tästä tullut tapa toimia töissä. Kysymysten asettelu vanhemmille tulee luonnostaan. Esimerkiksi Oletteko huomanneet, että olis muuttunut jne..

Useissa puheenvuoroissa otettiin esille se, kuinka huolen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa on helpottunut. Tässä yhteydessä monet kertoivat jo vakiintuneesta tavastaan pitäytyä lapsesta tehdyissä ja kirjatuihin havainnoissa välttämällä havainnoista tehtyjä tulkintoja. Monet kertoivat ottaneensa tavaksi kirjata lapsen käyttäytymisestä tehtyjä havainnoita ilman tulkintaa. Konkreettinen ilmaisu ja konkreettisten asioiden kirjaaminen vasuun.

Kun oli jotain haastavampaa kirjasin ihan ylös mitä se lapsi kertoi. Koin, että siitä oli minulle tuki, kun olin kirjannut tarkkaan ylös. Puhui asioista mitä oli ollut kotona. Joitain lauseita. Oli helpompaa ottaa puheeksi kun oli siitä se tuki. Olin laittanut ylös myös päivämäärät milloin oli sanonut mitäkin. Milloin näitä on tapahtunut. Tästä oli minulle hyötyä siellä palaverissa, kun pystyin tukeutumaan muistiinpanoihini. Tavallaan autenttisena siellä.

Olen tietoisesti kirjannut noita asioita ylös. Juttuja tilanteista miten lapsi toimii esimerkiksi tilanteessa jossa toinen lapsi ottaa lelun kädestä. Helpottaa tilannetta kun ei joudu muistelemaan omasta päästä, vaan sulla on faktaa tilanteesta. Sä oot kirjannut ja sulla on päivämäärät ylhäällä. Vanhemman on ehkä helpompi vastaanottaa se kun sulla on näyttää se, että hei, me ollaan kirjattu, laitettu muistiin. Onko kotona ollut tällaista? Yhteistyö on lähtenyt huomattavasti helpommin käyntiin ja keskustelu liikkeelle. Kasvatuskumppanuuskoulutuksen myötä kumppanuuden ylläpitämisen keinot ovat selkeästi parantuneet.

Keskusteluissa mainittiin useasti kuinka ymmärrys vanhempia kohtaan on kasvanut kurssin myötä. Merkitykselliseksi mainittiin oman elämänjanan kautta ymmärryksen syveneminen vanhempia kohtaan. Samoin mainittiin, että vanhempien asemaan asettuminen on helpottunut. Myös rohkeuden vanhempia kohtaan sanotaan kasvaneen.

Ymmärtää paremmin jos niin kuin jollain vanhemmilla on jotain, että jostain asioista on vaikeaa tai ei niin kuin halua puhua. Se just voi olla joku asia, että sitä ei niin kuin voi puhua.

On hyvä antaa armoa myös niille vanhemmille, kun elämäntilanteet on niin erilaisia. On hyvä harrastaa tilanteen lukemista jos näyttää, että voimavarat eivät riitä.

Vanhempien kanssa on rohkeampi. Mä olen ainakin rohkaistunut. Meille tästä on tullut työtapaa. Tiimissä päätämme, että nyt kysymme.

Lopuksi voidaan todeta, että kasvatuskumppanuuskoulutuksesta on ollut apua arjen vuorovaikutustilanteissa. Keskusteluissa nousi esille varsinkin kuulemisen, vanhempien ymmärtämisen ja kysymisen taitojen kohentuminen. Myös oman ammatillisen varmuuden ja rohkeuden haastavissa tilanteissa katsottiin parantuneen kurssin avulla. Lapsen havainnointi ja dokumentointi on lisääntynyt kurssin myötä. Rooliharjoitusten ottaminen uudeksi työtavaksi tuli myös kurssilta.

Kasvatuskumppanuuskoulutuksessa korostetaan vuorovaikutusta ja keskustelemalla reflektointia oppimisen edistäjänä. Tällä pyritään lisäämään työntekijöiden osallistumista ja käyttämään heidän kokemuksiaan voimavarana. Koulutuksen päämääränä on kehittää osallistujien ammattitaitoa kasvatuskumppanuuden hengen suuntaisesti. Aineistossa esiintyikin useita kommentteja joissa sanottiin ammatillisuuden kasvaneen kurssin myötä.

Se vanhempien kohtaaminen on helpottunut ja sitten se niiden tilanteiden käsittely, vaikka olenkin eri mieltä, niin ammatillisuus on kasvanut niissä tilanteissa. Ja nimenomaan tämän (koulutuksen) myötä.

5.3 Näkemyksiä kasvatuskumppanuuden periaatteisiin

Vanhempien kuuleminen ja kunnioittaminen sekä pyrkimys dialogiin nousivat keskusteluissa ja avoimien kysymysten vastauksissa esille. Kysyttäessä ”Mitkä kolme asiaa olet oivaltanut koulutuksessa?” vastasi 12 kurssilaista 23:sta: kuuleminen, kunnioitus ja dialogi. Näiden periaatteiden aito noudattaminen

lisää perheiden osallisuutta ja auttaa kasvattajia huomioimaan lapsen osana perhettään, sillä lapsi tuo mukanaan aina oman kontekstinsa. Keskusteluissa kävi ilmi, kuinka kasvatuskumppanuuden periaatteiden koettiin aiemmin vaikuttaneen toiminnan taustalla, mutta yhteisen työskentelyn tuloksena periaatteiden kuvattiin tulleen tiedostetummiksi ja toimivan vuorovaikutuksen pohjalla.

Niin se oli sellainen perusasia siellä, itsensä likoon laittaminen ja vuorovaikutus ja kuuntelu ja kunnioitus ja luottamus ja dialogi. Niin kuin tässäkin ryhmässä. Jos näitä asioita jossain itsekseen lukisi, niin ei se sama olisi. Tai joku luennois vaan ja kirjoittaisitte muistiinpanoja.

Siihenhän tuli niin muin ne periaatteet. Nehän on niin kuin samat kuin siinä aikuisen kanssa. Niin luodaanhan se pohja niin kuin lapsenkin kanssa. Se tavallaan oli niin kuin uutta. Oikeesti pitää kuunnella ja kuulla.

Keskusteluista saattoi päätellä, että yksikään näistä perusperiaatteista ei voi toteutua yksinään vaan kaikki neljä tukevat toisiaan. Esimerkkinä mainittiin, kuinka tutustumiskäynnin yhteydessä toteutetaan vanhemman ja lapsen kuulemista ja kuinka muut periaatteet rakentuvat näin luodulle pohjalle. Karilan mukaan vanhemmilla on oltava arkisia kuulluksi tulemisen kokemuksia, jolloin he rohkaistuvat syvempään kumppanuussuhteeseen. (Karila 2006, 99.)

Kuulemisessa nähtiin oleellisena, että työntekijä keskittyy aktiivisesti kuulemaan mitä toisella osapuolella on sanottavana. Tämän lisäksi koettiin tarpeelliseksi varmistaa, että molemmat olivat ymmärtäneet esillä olleen asian samoin. Kuulemisen taito nähtiin haastavana, mutta taidon opetteleminen nähtiin mahdollisena.

Kuuntelemisen kautta on mahdollista oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Kunnioitus auttaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä, jolloin on mahdollista esittää asioita peittelemättä ja teeskentelemättä. Puhumalla rehellisesti ja avoimesti osoitetaan toiselle ihmiselle kunnioitusta. (Kaskela ym. 2008, 34.) Keskusteluissa nousi tärkeänä asiana esiin kunnioitus, joka näkyi vanhempien syvempänä hyväksymisenä ja ymmärryksenä.

Kun on tietoinen siitä omasta elämänsä historiastaan, niin se auttaa jotenkin siinä kunnioituksessa. Mulla niin kuin napsahti, että ei se kunnioitus olekaan tunne, vaan niin kuin puhuttiin, että jokaisella on oma elämänsä ja kun sen tiedostaa, niin voi paremmin hyväksyä toiset.

Keskusteluissa ilmeni, että luottamuksen katsotaan rakentuvan ajan kuluessa ja se vaatii kuulemistakin ja kunnioitusta rakentuaan. Kaskela ja Kekkonen (2008, 36) katsovat, että pohjan luottamukselle luo kasvattajien ja vanhempien jokapäiväinen vuoropuhelu lapseen liittyvistä asioista. Luottamusta rakentaa myös vanhempien osallisuus, mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen. Keskusteluissa kävi ilmi, että vanhemman luottamus kasvaa, kun arjen kertomuksissa lapsen päivästä vanhemmat voivat tunnistaa lapsensa.

Kuuleminen on avain dialogiin. Vain aito kuuleminen voi synnyttää aitoa dialogia. Dialogisessa vuoropuhelussa voi olla eri mieltä, rehellinen ja suorapuheinen. (Kaskela ym. 2008, 38.) Keskusteluissa aidosta dialogista ei juurikaan ollut puhetta. Enemmänkin keskusteltiin luottamuksesta ja sen rakentamisesta. Keskusteluissa käsiteltiin neljä periaatetta kokonaisuudeksi, joten niiden käsitteleminen erikseen on vaikeaa. Periaatteiden kokonaisuudesta nousivat kuitenkin tärkeimpinä esiin kuuleminen ja luottamus.

5.4 Kurssilta omaksuttuja työtapoja

Kurssin myötä merkittävin työtavan muutos, niin ajattelussa kuin taidoissakin, on suhtautuminen vanhempiin. Sitä kuvattiin keskusteluissa ”kuinka vanhemmille voi antaa armoa erilaisissa elämäntilanteissa” tai ”koulutuksen myötä on ymmärrys vanhempia kohtaan kasvanut”. Tämän saavuttamisessa oli oman elämänsä pohtimisella merkittävä osa. Oman elämänsä pohtimisen kurssilla mainitsi 10 kurssilaista 23:sta mieleenpainuvimmaksi asiaksi koko kurssilla.

Kun tiedät mistä tunteet tulevat, niin pystyt reagoimaan siihen ja tiedostaa, että se tilanne herättää mussa tällaisen mielen. Nyt mä tiedän, että se tulee tuolta jostain, niin on paljon helpompaa

suhtautua vanhempaan tai lapseen.

Työtavoissa tapahtunutta muutosta kuvataan tapahtuneen myös asenteiden tasolla. Peruskurssin mittainen ammattilaisen kehitysprosessi auttaa osaltaan myös reflektiivisen työtteen saavuttamisessa. Tätä kehitystä tukee kurssiin kuuluva työmenetelmäohjaus. Refleктоiva työote tulee esille oman havainnoinnin, ajattelun ja toiminnan reflektiona. Kurssilaisten arjen työn kokemukset, omista virheistä oppiminen ja omien työtapojen peilaaminen ryhmässä toisten ammattilaisten kanssa auttavat refleктоivan työtavan omaksumisessa.

Koulutuksessa oli niin hyvää kun keskusteltiin arjesta muiden työntekijöiden kanssa. Sai huomata, ettei olekaan yksin näiden asioiden kanssa.

Keskusteluissa nousi esille, että koulutuksessa käytetyt rooliharjoitukset on otettu työtavaksi kolmessa tiimissä. Työntekijät kertovat näiden harjoitusten avulla harjoittelevansa etukäteen vaikeaksi kokemiaan kohtaamisia vaativiksi koettujen vanhempien kanssa.

Meidän tiimissä on otettu työtavaksi nämä vuorovaikutusharjoitukset (rooliharjoitukset). Että mennään niihin rooleihin ja käydään joku vaikea asia läpi. Me aloitettiin jo silloin (kurssin aikana) ja tehtiin se kerran tossa ja heti päätettiin, että näin toimitaan. Heti kun tulee seuraava tilanne semmoinen, niin tehdään niin.

Meidän tiimissä on otettu työtavaksi nämä vuorovaikutusharjoitukset. Että mennään niihin rooleihin ja käydään joku vaikea asia läpi.

Keskusteluissa kävi ilmi myös, kuinka kurssin työtavoista rooliharjoitusten katsottiin auttaneen vaikeiden asioiden puhekeksiottamisessa vanhempien kanssa. Samoin keskustelujen muiden kurssilaisten kanssa koettiin auttaneen vaikeiden asioiden puhekeksiottamisen tavoissa. Kurssilta saatuna oivalluksena mainitaan myös, että tapa jolla vaikea asia otetaan puheeksi, vaikuttaa ratkaisevasti asian eteenpäin viemisessä.

Vanhemman haastaminen/mielikuvan muuttaminen ja yhteisen mielikuvan muodostaminen/muokkaaminen. Näistä teemoista puhuminen toi varmuutta itselleni työntekijänä ja rohkeutta tarttua

haasteisiin uusistakin näkökulmista käsin.

Ymmärsin, että tapa jolla asiaa esittää saattaa ratkaisevasti vaikuttaa asian eteenpäin viemiseen

Tuntuu, että kaiken kaikkiaan puheeksiottaminen on helpottunut, varsinkin vanhempien kanssa. Työyhteisössä on asioita, mitkä on helppo ottaa puheeksi, sitten on asioita joita vaan pyörittelee päässään. Vanhempien kanssa on rohkeampi. Mä olen ainakin rohkaistunut. Meillä on ollut hyvä tiimi, tästä on tullut meille työtapa. Tiimissä päätämme, että nyt kysymme.

Keskusteluissa pohdittiin myös kuinka kurssi on vaikuttanut työntekijöiden ymmärryksen ja osaamisen syventämiseen lasta ja perhettä koskevien pulmatilanteiden auttamisprosessissa. Auttamisprosessia tutkitaan seminaareissa jotka käsittelevät lapsen auttamisen tavoitteita ja auttamisen prosessia. Prosessissa käydään läpi lapsen tilanteen tutkiminen kasvatusyhteisössä, vanhempien kanssa ja moniammatillisessa tiimissä sekä erilaiset tulkinnat todellisuudesta, kyseenalaistamisen taito ja yhteisen ymmärryksen saavuttaminen. Tämä on osaltaan antanut valmiuksia vaikeissa tilanteissa, mutta keskusteluissa auttamisprosessia käsiteltiin vain vähän. Syynä voi olla, että kuluneena aikana ei ole ollut tarvetta kokeilla käytännössä menetelmän toimivuutta.

Muita esille tulleita keinoja oli avoimien kysymysten avulla vanhemman auttaminen kertomaan perheen tilanteesta toisin sanoen avoimien kysymysten tekeminen koettiin uudeksi työtavaksi. Tämän koettiin helpottavan myös vaikeiden asioiden puheeksiottamista. Myös lapsen käyttäytymisen dokumentoinnin sanottiin yleistyneen työtavaksi kurssin myötä. Dokumentoimisessa pitäydytään pelkästään havaintojen kirjaukseen, ei tehdä johtopäätöksiä.

Jos on niitä haastavia asioita, niin se ei ole niin paljon mutua. Kerrotaan ne faktat ja pohditaan onko aihetta toimenpiteisiin siinä palaverissa sitten.

Kurssilta käyttöön suoraan jääneitä työtapoja löytyi ilahduttavan paljon, merkittävin näistä lienee kuitenkin asenteiden tasolla tapahtunut muutos suhteissa vanhempiin.

5.5 Kasvatuskumppanuus päivähoiton aloituskäytäntöjen yhteydessä

Lapsen ja vanhemman suhteen tukeminen on yksi kasvatuskumppanuuden tavoitteista ja päivähoiton tärkeimmistä tehtävistä. Tämä korostuu varsinkin tilanteessa, jolloin lapsi aloittaa ensimmäistä kertaa päivähoitossa, myös silloin jos lapsi on alle kolmevuotias. Tämä on mullistava vaihe lapsen ja perheen elämässä. Lapsen kannalta on tärkeää miten siirtymätilanteet kodin ja päivähoiton välillä hoidetaan ja miten lapsen erokokemus vanhemmista huomioidaan, tunnistetaan ja hoidetaan. Kasvattajan sitoutuessa vahvistamaan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, voivat siirtymätilanteet lisätä lapsen luottamusta ja selviytymisen kokemusta. (Kaskela ym. 2008, 23.) Keskusteluissa pohdittiin päivähoiton aloituksen merkitystä kasvatuskumppanuuden luomisessa. Pohdinnassa nousi esiin, kuinka lapseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota ensimmäisten hoitopäivien aikana.

Aloituksen merkitys korostui koulutuksen myötä ja osaa paremmin havainnoida niitä asioita mitä näkyy. Ja se huomioiminen ihan siinä alussa, kun se videokin oli niin liikuttava.

Kurssin järjestäneen kaupungin varhaiskasvatuksessa on panostettu hoidon aloitukseen. Hoidon aloituskäytäntöihin kuuluu, vanhempien suostuessa, tutustumiskäynti kotiin. Tutustumiskäynnin aikana käydään hoidon aloitusta koskeva aloituskeskustelu. Tämän käytännön merkityksellisyys kasvatusyhteistyön muodostamisessa tuli keskusteluissa esille. Sen merkityksen sanottiin korostuvan tämän koulutuksen myötä. Kotiin tehtävän tutustumiskäynnin koettiin antavan valmiuksia ottaa lapsi vastaan ja kumppanuussuhteen luomisen ja syventämisen kannalta se koettiin merkityksellisenä.

Kävin tutustumiskäynnillä just tänään. Ja taas se oli hyvä kokemus. Vaikka tämä perhe siirtyy toisesta päiväkodista meidän kotiin, niin se äiti siinä lopussa sanoi, että: "Olipa niin kiva kun kävitte. Nyt tuntuu niin turvalliselta kun lapset tulevat teille." Itsestäkin tuntui niin mukavalta.

Kasvatuskumppanuudessa vanhemman osallisuudella tarkoitetaan, että vanhemman lastaan koskeva tietämys tulee kuulluksi, vastaanotetuksi,

keskustelluksi ja ammattikasvattajien kesken jaetuksi ja myös kirjatuksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmiin. Vanhemmat otetaan mukaan myös varhaiskasvatussuunnitelmien arviointiin. Tunnustetaan vanhempien ensisijainen kasvatusoikeus lapseensa. (Kaskela ym. 2008, 25-27.) Aineiston perusteella vanhempien osallisuus on vahvistunut varsinkin päivähoiton aloitusvaiheessa kotiin tehtävän tutustumiskäynnin yhteydessä ja tutustumisvaiheessa päivähoitoon, jolloin vanhemmalla on aikaa ja mahdollisuus kertoa henkilöstölle lapsestaan, arvoistaan ja ajatuksistaan kasvatuksesta.

Tietoisuuden lisääminen koskien lapsen päivähoiton aloituksessa tapahtuvien ilmiöiden tunnistamisesta on myös koettu tarpeelliseksi ja tärkeäksi. Aloituskäytäntöjen tarpeellisuuden katsottiin korostuneen kurssin myötä.

Kontekstuaalisen kasvun mallin mukaan lapsen kasvua tulee tarkastella kasvattajan, lapsen ja systeemin yhteisenä asiana. (Hujala ym. 1998, 23.) Näin ollen kasvatuksen onnistumisen kannalta on tärkeää että päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö muodostaa aukottoman sillan lapsen kulkea. Kasvattajilla on velvollisuus opetella tuntemaan lapsi ja hänen kasvuympäristönsä, tarpeensa ja lähtökohtansa. Aloituskäytäntöihin kuuluva kotikäynti nousi keskusteluihin hyvin myönteisenä asiana. Sen koettiin antavan valmiuksia ottaa perhe vastaan ja oppia tuntemaan lapsi. Kotikäyntiä pidettiin merkittävänä kumppanuussuhteen luomisen ja syventämisen kannalta. Keskustelujen pohjalta voidaan sanoa, että hoidon aloituksen merkittävyyden koettiin korostuneen ja selkiytyneen koulutuksen myötä ja aloitus nähtiin tärkeänä kumppanuusperusteisen yhteistyösuhteen luomisen kannalta. Useassa kommentissa nousee esille, että hoidon aloituksen teemaa pidettiin tärkeänä.

6 TUTKIMUKSEN TARKASTELUA

Tässä luvussa kokoan yhteen tutkimuksen tulokset. Teen johtopäätöksiä siitä, mitä tulokseni kertovat kasvatuskumppanuuskoulutuksen vaikuttavuudesta. Arvion myös tutkimuksen luotettavuutta. Lopuksi pohdin sosionomin roolia kasvatuskumppanina.

6.1 Johtopäätökset

Hain työssäni vastausta kysymykseen Millaisia kokemuksia osallistujilla on ollut kasvatuskumppanuuskoulutuksesta ja miten koulutusta on hyödynnetty arjen työssä? Voidaan keräämäni aineiston perusteella tehdä johtopäätös, jonka mukaan kasvatuskumppanuuskoulutuksesta on ollut monipuolisesti apua päiväkotityössä ja sitä on hyödynnetty arkityössä monin tavoin.

Kurssilla opitut asiat ovat saaneet aikaan muutoksia varhaiskasvattajien työtä koskevassa ajattelussa, tiedoissa, taidoissa ja työtavoissa. Opitut asiat näkyvät muun muassa varhaiskasvattajien kasvatustietoisuudessa, sekä koskien heidän käsityksiään kasvatuskumppanuutta koskevista periaatteista ja vuorovaikutuksesta. Varsinkin kuulemisen, ymmärtämisen ja kysymisen taitojen katsottiin kohentuneen. Omien tunteiden tunnistamisen kautta työntekijät tunsivat syvempää empatiaa ja ymmärrystä vanhempia kohtaa, mikä johti suoraan asennemuutokseen suhteissa vanhempiin, lapsiin ja toisiin työntekijöihin. Oman ammatillisen varmuuden ja rohkeuden katsottiin parantuneen.

Tutkimuksen mukaan koulutuksessa olleiden varhaiskasvattajien käsitykset kasvatuskumppanuudesta syvenivät, mikä vaikutti suoraan heidän ajatuksiinsa ja työkäytäntöihinsä koskien päivähoidon ja kotien välistä yhteistyötä. Periaatteiden toteutumisen kautta voidaan katsoa myös vanhempien osallisuuden oman lapsen päivähoidossa kasvaneen. Kurssin myötä osallistujat sisäistivät kumppanuusperusteisen tavan toimia osaksi omaa

ammattillisuuttaan. Lapsen kasvuympäristöt, koti ja päiväkot, nähtiin kokonaisuutena ja lapsen siirtymiset ympäristöstä toiseen pyritään toteuttamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Kasvatuskumppanuuden periaatteiden pohjalle rakennettujen päivähoidon aloituskäytäntöjen kertaaminen katsottiin tärkeäksi. Kasvatuskumppanuus koettiin perhelähtöiseksi tavaksi toimia, jossa tasavertainen suhde osapuolien välillä nähtiin lapsen ja perheen eduksi.

Aineistosta ilmeni, että kasvatuskumppanuuden periaatteiden kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi, kertaus oli tarpeellista. Aiemmin niiden kuvattiin vaikuttaneen työn taustalla, mutta kurssin jälkeen periaatteet vaikuttavat työhön sisäistetyksi. Tietoisuus kasvatuskumppanuuden periaatteista on kasvanut. Kuuntelemisen taidon katsotaan olevan osa kasvattajien ammatillista osaamista (Kaskela 2008, 17-23). Kuuntelemisen merkitys on kasvanut, samoin luottamuksen. Kumppanuuden periaatteet ovat osa ammatillista vuorovaikutusta. Koulutus tarjosikin mahdollisuuden kehittää omia taitoja liittyen vuorovaikutukseen.

Kasvatuskumppanuuskoulutus on tapa kehittää ja tarkastella varhaiskasvattajien ammatillisuutta. Koulutuksessa vallitseva rauhallinen ilmapiiri ja toiminnallinen, osallistava tapa toimia ovat saaneet paljon positiivista palautetta koulutukseen osallistuneilta varhaiskasvattajilta. Koulutuksessa paneudutaan kasvatuskumppanuuden teemoihin yhdessä keskustellen ja reflektoiden vallitsevia toimintatapoja. Koulutuspäivät ovat lämminhenkisiä joissa vertaistuki osallistujien kesken on merkittävässä asemassa. Koulutus sisältää paljon keskusteluja pienissä porinaryhmissä ja myös isossa ryhmässä. Keskusteluilla on keskeisempi osa kuin luennoinnilla. Keskusteluissa pyritään siihen, että kurssilaiset toimivat toistensa voimavaroina ja ”peileinä”. Osaaminen tulee ryhmästä, kouluttajien antaessa mahdollisuuksia ja ohjaten käsittelyssä olevan asian suuntaa. Kasvatuskumppanuus on hyvin laaja ja haastava, sekä perustavaa laatua oleva käsite ja tapa toimia varhaiskasvatuksessa jonka sisäistämiseksi tarvitaan mahdollisimman monen varhaiskasvatuksen ammattilaisen osallistuminen kasvatuskumppanuuskoulutukseen.

Sosionomien laaja yhteiskunnallinen tietämys antaa näkemykseni mukaan vahvan pohjan kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa. Koulutukseen liittyvät sosiaalialan opinnot ja asioiden ja ilmiöiden tarkasteleminen laajassa kontekstissa edistävät kasvatuskumppanuusajattelun omaksumista. Sosionomit saavat koulutuksessaan paljon tietoa yhteiskunnasta sekä sen lainsäädännöstä, tukimuodoista ja palveluista. Näistä asioista on varhaiskasvatuksen työntekijöillä hyvä olla vankka pohjatieto pystyäkseen tukemaan perheitä muuttuvissa tilanteissa. Koulutuksen aikana sosionomit tekevät paljon ryhmätöitä ja moniammatillista työtä painotetaan. Varhaiskasvatuksessa tehdään paljon verkostotyötä eri ammattiryhmien kanssa. Katsonkin, että sosionomilla on vahva asiantuntemus kontekstuaalisen kasvunmallin toteuttamiseen, joka on kasvatuskumppanuusajattelun taustalla.

7.2 Tutkimuksen arviointia

Tutkimuksista arvioidaan tehdyn tutkimuksen luotettavuus. Tutkimuksen relaabeliuksella tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta ja mitattavuutta, toisin sanoen tutkimuksen kykyä antaa ei sattumanvaraisia tuloksia. Reliaabelius voidaan mitata monella tavalla, esimerkiksi jos kaksi arvioijaa päätyvät samanlaiseen lopputulokseen voidaan tutkimusta pitää reliaabelina. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta ja mitattavuutta rasittaa pieni aineisto. Pieni aineisto vaikuttaa tulosten siirrettävyyteen eikä tuloksia voida yleistää. Tämä ei olisi tämän tutkimuksen kohdalla tarkoituksenmukaistakaan, koska aineisto kuvaa yksittäisten kasvattajien tapaa toimia ja ajatella. Tämän aineiston perusteella pystyn kuitenkin saamaan vastauksen tutkimuskysymykseeni.

Toinen seikka, joka voi vaikuttaa näiden tulosten siirrettävyyteen on se, että toimin itse kurssin kouluttajana jolta keräsin aineiston. Niinpä objektiivisuuteni tutkijana voidaan asettaa kyseenalaiseksi. Tiedostin kuitenkin tämän ja olen pitkin matkaa pitänyt tämän mielessäni ja tehnyt tutkimuksen edetessä valintoja aina objektiivisuuskysymys mielessäni. Lisäksi pyrin pitämään esillä koulutuksen kehittämisnäkökulmaa, saadakseni koulutukseen mahdollisesti

joitain uusia näkökulmia.

Toinen käsite, jolla tutkimuksia mitataan on validius eli pätevyys. Sillä tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitettukin. Janesick (2000, 393) on sitä mieltä, että laadullisen tutkimuksen ydinasioita ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. Validius on siis kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuus, toisin sanoen sopiiko selitys kuvaukseen ja onko selitys luotettava? (Hirsijärvi ym. 2009, 232.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkimuksen kaikkien vaiheiden tarkka kuvaus. Aineisto keräämisen olosuhteet on kerrottava tarkasti ja totuudenmukaisesti.

Tulosten tulkinta vaatii tarkkuutta, on kerrottava millä perusteella tulkintoja esitetään ja mihin päätelmät perustuvat. Tässä vaiheessa lukijaa helpottaa jos tutkimusselostetta rikastutaan esimerkiksi suorilla lainauksilla aineistosta. (Hirsijärvi ym. 2009, 233.) Tässä tutkimuksissa käytin suoria lainauksia kertoessani tuloksista.

Mielestäni opinnäytetyöni on onnistunut hankkimaan tietoa kasvatuskumppanuuskoulutuksen vaikuttavuudesta arkityöhön. Keräämäni aineistoa peilaamalla teoriaan oli mahdollista etsiä vastauksia tutkimuskysymykseeni. Aineiston keruumenetelmälläni pystyin tarjoamaan kurssilaisille mahdollisuuden keskusteluun, jossa he pystyivät reflektoimaan käymäänsä koulutusta. Tällä menetelmällä pystyin varmistamaan keskustelun etenemisen koulutuksen teemojen mukaisesti. Tutkimuksessa olen pyrkinyt olemaan objektiivinen, mutta myönnän että tutkimuksen aineiston objektiivisuus saattoi kärsiä aineistoa kerätessä, jolloin itse olin kahtalaisessa roolissa, tutkijana ja kouluttajana. Toisaalta jos olisin kerännyt aineiston vaikka haastattelemalla, olisi sama ongelma ollut edessä.

7 LOPUKSI

Tämän tutkimuksen tärkeimmiksi tuloksiksi nostaisin muutokset varhaiskasvattajien kasvatustietoisuudessa, varsinkin koskien heidän käsityksiään kasvatuskumppanuutta koskevista menetelmistä, periaatteista ja vuorovaikutuksesta. Se, että kurssilaiset kokivat omien tunteiden tunnistamisen kautta syvempää empatiaa ja ymmärrystä vanhempia kohtaan kuvaa kurssin aikaansaamaa asennemuutosta suhteissa vanhempiin, lapsiin ja toisiin työntekijöihin, on mielestäni huomattava muutos. Oman ammatillisen varmuuden ja rohkeuden katsottiin lisääntyneen, mikä osaltaan lisää työn mielekkyyttä. Käsitteet kasvatuskumppanuudesta ovat syventyneet mikä vaikutti suoraan heidän ajatuksiinsa ja työkäytäntöihinsä koskien päivähoiton ja kotien välistä yhteistyötä. Myös lapsen kasvuympäristöjen näkeminen kokonaisuutena on tärkeää.

Inka Railo sai omassa Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössä ”Olemme oikealla tiellä” saman suuntaisia tuloksia. Hänen tutkimuksensa mukaan henkilökunta kokee, että kuuntelemisen ja kunnioituksen merkitys on auennut heille uudella tavalla koulutuksen kautta. Hänen tutkimassa päiväkodissa on paljon maahanmuuttajataustaisia perheitä, joka vaikutti luottamuksellisen suhteen luomisen vaikeutena ja dialogin synnyttäminen näiden perheiden kanssa koettiin vaikeaksi. He kokivat kuitenkin olevansa ”oikealla tiellä” toteuttaessa kasvatuskumppanuutta. He kokivat varhaiskasvattajien kasvatuskumppanuuden ammattitaidon kehittyneen sekä yksilöllä ja yhteisön tasolla.

Mari Vilkmänin opinnäytetyössä ”Rinnalla kulkien” tutkittiin päiväkodin johtajien kokemuksia kasvatuskumppanuuskoulutuksesta. Hän päätteli tutkimuksen tuloksissa, että kasvatuskumppanuuskoulutus pääasiassa syvensi ja laajensi haastatelluilla jo olemassa olevaa tietoutta. Koulutuksen antina pidettiin myös lisääntynyttä ymmärrystä perheitä kohtaan. Tämänkin tutkimuksen tuloksia voidaan pitää samansuuntaisena omani kanssa.

Hanna Alilan, Riikka Myöhäsen ja Tiina Paulomäen opinnäytetyössä, Kasvatuskumppanuuskoulutus ammatillisen osaamisen kehittäjänä: Nivalan päivähoiton työntekijöiden kokemuksia kasvatuskumppanuuskoulutuksesta tuloksissa Nivalan päivähoiton työntekijöiden ammatillisen osaamisen katsottiin kehittyneen kasvatuskumppanuudessa erityisesti viidellä osa-alueella. Nämä osa-alueet ovat ammatillisuuden reflektointi, kokemuksellisuus, työntekijät vanhempien kasvatustyön tukijoina sekä lapsen päivähoiton aloitus.

Näiden kolmen tutkimuksen tulokset olivat hyvin samansuuntaisia omani kanssa. Tämä viittaa siihen, että oman tutkimukseni menetelmät (aineiston keruu, analysointi) ovat tähän tutkimusaiheeseen sopivat. Katson myös, että samansuuntaiset tutkimustulokset viittaavat siihen, että tutkimukseni luotettavuus kasvaa. Myös saamani tulokset ovat hyvin positiivisia, samoin kuin yleensä peruskursseilta kerätyt palautteet, vaikka toivoin saavani kriittisiäkin näkökulmia. Saamani tulokset kuitenkin vakuuttivat kyseisen koulutuksen tarpeellisuudesta ja tärkeydestä. Toivonkin, että näinä aina vaan kiristyvien resurssien aikana ainakin tämä koulutus pystyisi puolustamaan paikkaansa resursseja jaettaessa.

Tutkimusprosessin aikana heräsi ajatus, että olisi mielenkiintoista tutkia saman kurssin tuottamia näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta ja uusista työtavoista vuoden tai kahden kuluttua työmenetelmäohjauksen päättymisestä. Mielenkiintoista olisi myös tutkia ja vertailla kasvatuskumppanuuskurssin käyneiden ja käymättömien varhaiskasvattajien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta.

Myös joissakin seurakunnissa on järjestetty sovellettuja kasvatuskumppanuuskoulutuksia seurakuntien lapsityötä tekeville lastenohjaajille ja lapsityöntekijöille. Olisi mielenkiintoista tutkia kuinka seurakuntakontekstissa koetaan kasvatuskumppanuuskoulutuksen anti.

Tiedän, että koulumaailma on herännyt huomaamaan kasvatuskumppanuuden hedelmällisyyden perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä ja joitakin koulutuksia on jo sovellettuna pidetty koulumaailmassa. Nyt olisi varmaankin

hyvä tutkia kuinka tätä menetelmää pystyisi soveltamaan lastensuojelussa ja perhetyössä, sillä kasvatuskumppanuuden periaatteet ovat yleisinhimillisiä ja toimivat kaikessa kanssakäymisessä ihmisten kesken.

LÄHTEET

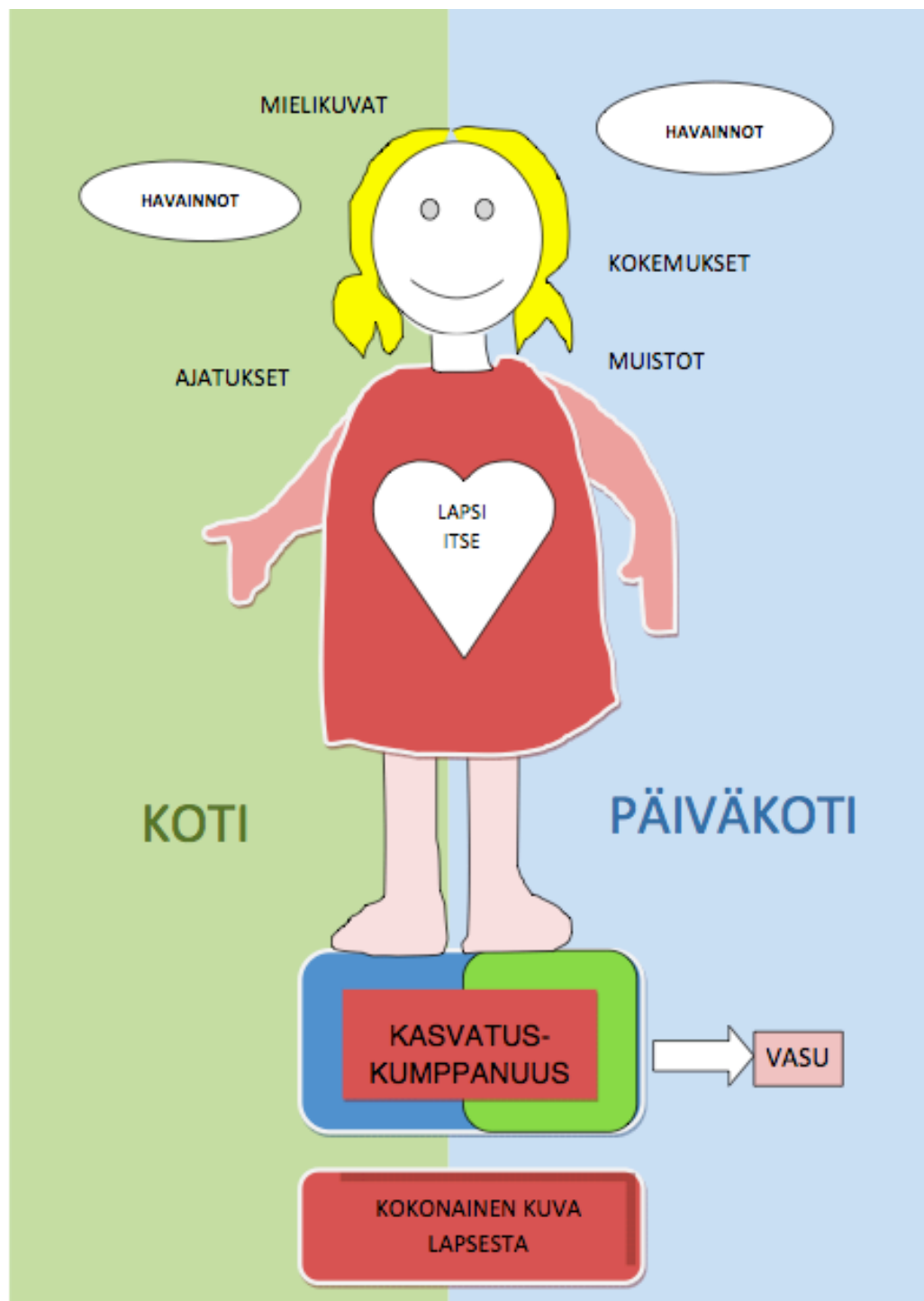
- Alasuutari, Maarit 2003. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus
- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239. Viitattu 8.12.20014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/haku/?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lasten+päivähoito&h=Hae+%E2%80%BA>
- Davis, Hilton 2008. Miten tukea sairaan tai vammaisen lapsen vanhempia? Helsinki: Suomen sairaanhoitajaliitto ry.
- Hirsijärvi, Sirkka 1993. Kasvatuksen ajattelu ja kasvatustietoisuus. Teoksessa Sirkka Hirsijärvi ja Jouko Huttunen (toim.) Johdatus kasvatustieteeseen. Porvoo: WSOY, 39-44.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2006. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hujala, Eeva; Puroila, Anna-Maija ; Parrila-Haapakoski, Sanna & Nivala, Veijo 1998. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Isoherranen, Kaarina; Rekola, Leena & Nurminen, Raija 2008. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Janhonen, Minna 2010. Tiedon jakaminen tiimityössä. Työ ja ihminen tutkimusraportti 39. Helsinki: Työterveyslaitos
- Jelli järjestötietopalvelu i.a. viitattu 7.9.2014.
<http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuuden-tyokalupakki/tiedonhankinta-ja-toiminnansuunnittelumenetelmat/>
- Juul, Jesper & Jensen, Helle 2003. Relationskompetens i pedagogernas värld. Stockholm: Liber
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2008. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaali- ja

- terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Oppaita 63. Jyväskylä:
Kirjoittajat ja Stakes.
- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa
Kirsti Karila; Maarit Alasuutari; Maritta Hännikäinen; Anna Raija
Nummenmaa & Helena Rasku-Puttonen (toim.)
Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91-108.
- Kekkonen, Marjatta 2004.a Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa.
Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Raportteja 281.
Helsinki: Stakes
- Kekkonen, Marjatta 2004b. Vanhemmuuden tukemisesta. Laatupala. Sosiaali-
ja terveydenhuollon laatuverkoston tiedotuslehti 3.2004. Stakes
- Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena Varhaiskasvattajat,
vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä.
Terveysten ja Hyvinvoinnin laitoksen tutkimus numero 72/2012.
Helsinki: Kirjoittaja ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Kupias, Päivi 2001. Oppia opetusmenetelmistä. Helsinki: Educa-instituutti.
- Laadullisen tutkimuksen analyysitapoja i.a. viitattu
19.10.2014.<http://hui01.bh.spt.fi/vk/sotepo/tmrt.nsf/htmlview/2920C7112C216ED5C2257114003CDB89>
- Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36 Viitattu 8.12.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/haku/?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lasten+p%C3%A4iv%C3%A4hoito&h=Hae+%E2%80%BA>
- Mannerheiminlastensuojeluliitto, Vanhempainnetti. Viitattu 15.11.2014.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ ja_ kasvatus/kasvatuksen_tapoja/
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Teemoittelu.
KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere:
Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 24.9. 2014.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Salakari, Hannu 2009. Toiminta ja oppiminen – koulutuksen kehittämisen
tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä. Ylinen: Eduskills
Consulting.
- Salminen, Eija & Tynninen, Kirsi 2011. Omahoitajana päiväkodissa –
Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Vantaa: Pedatieto.

- THL Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Kasvun kumppanit 2014. Viitattu 13.8.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus
- THL Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Viitattu 16.11.2014. <http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes (viitattu 1.8.2014). <http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf>.
- Venninen, Tuulikki; Leinonen, Jonna; Rautavaara-Hämäläinen, Maija & Purola, Karoliina 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?” Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Työpapereita 2011:2. Helsinki: Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.
- Vilka, Hanna. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi
- Vilka, Hanna. 2007. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Vuorinen, Ilpo 2001. Tuhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Suomen Morenoinstituutin julkaisusarja. Tampere: Resurssi

LIITTEET

LIITE 1

Kasvatuskumppanuus auttaa hahmottamaan kokonaisen kuvan lapsesta. Lapsi seisoo kannattelevan kasvatuskumppanuuspalikan päällä. Kodin tieto lapsesta kantautuu päiväkotiin (vihreä väri) ja päiväkodin tietämys lapsesta

kantautuu kotiin (sininen väri). Tämä tieto yhdistyy varhaiskasvatussuunnitelmassa.

LIITE 2

Varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuuden peruskurssin rakenne

Varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuuden peruskurssin rakenne

LIITE 3 KASVATUSKUMPPANUUSKOULUTUKSEN SEMINAARIT

Ensimmäinen koulutuspäivä

Kasvatuskumppanuuskoulutukseen kuuluu 17 aihealuetta eli seminaaria. Seminaarit on jaettu kahdeksaan koulutuspäivään siten, että jokaiseen päivään kuuluu 2-3 seminaaria.

Ensimmäisenä koulutuspäivänä tutustumisen jälkeen 1. seminaarissa pohditaan kasvatustietoisuutta elämäkerrallisena prosessina. Elämäkerrallisen työskentelyn tavoitteena on henkilökohtaisen ja ammatillisen elämäntarinan hahmottaminen elämänmuistoja elvyttämällä. Samalla pyritään sitomaan osanottajan eläytyvä ammatillisuus ja kokemuksellinen ymmärrys ammatilliseen tietoon ja osaamiseen. (Kekkonen 2004a, 88.) Seminaarin aikana pyritään auttamaan osallistujia oivaltamaan, että sellaiset ilmiöt kuten vanhemmuus, lapsuus, kasvattajuus tai kumppanuus eivät koskaan voi rajautua pelkästään ammatillisiksi termeiksi. Nämä ilmiöt sisältävät aina myös kulttuuriset, sukupolviset ja henkilökohtaiset arvot, asenteet ja uskomukset. Tämän lisäksi kasvattajuuden käsitettä ja sisältöä muokkaavat kaikki tapahtumat, ihmiset, kokemukset, ajatukset, tunteet, tiedot ja taidot jotka ovat elämän aikana kertyneet. Pyrkiessämme vahvistamaan ammatillisuutta joudumme aina palamaan henkilökohtaiseen. Lisäksi elämäkerrallisen työskentelyn avulla pyritään tukemaan kurssin opetusmetodia, kokemuksellisuuteen ja toiminnallisuuteen perustuvaa oppimista. (Kaskela ym. 2008, 71-74.)

Seuraavassa 2. seminaarissa pohditaan lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Seminaarin tavoitteena on lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen syntymisen prosessi ja sen ominaispiirteet sekä eri kiintymyssuhdetyypit. Seminaarissa painotetaan lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen ensiarvoisuutta ja tärkeyttä tilanteessa jolloin lapsi on päivähoitossa. (Kaskela ym. 2008, 75.)

Toinen koulutuspäivä

Toisen koulutuspäivän aloittaa 3. seminaari kasvatuskumppanuudesta. Koko koulutuksen tavoitteena on, että varhaiskasvatuksessa työskentelevät kasvattajat ymmärtäisivät kasvatuskumppanuuden keskeiset periaatteet ja tavoitteet. Tässä seminaarissa pohditaan ja avataan kasvatuskumppanuuden käsitettä ja tavoitteita varhaiskasvatuksessa. Varsinaiseen kumppanuusmalliin perehdytään tarkemmin kolmannen päivän seminaarissa Vanhemman ja työntekijän suhde. (Kaskela ym. 2008, 78)

4. seminaarissa perehdytään lapsen ja kasvattajan väliseen vuorovaikutukseen. ja pohditaan sitä osana kasvatuskumppanuuden kolmiosuhdetta. Kuvio 1 Kasvatuskumppanuuden kolmiomalli sivu 6. Seminaarissa keskitytään alle kolmivuotiaisiin pieniin lapsiin ja autetaan osallistujia pohtimaan heidän omia käsityksiään ja tietojaan pienistä lapsista. (Kaskela ym. 2008, 82.)

5. seminaarissa tutkitaan lapsen päivähoiton aloitusta. Tavoitteena on pohtia kurssilaisten kanssa sen tärkeyttä kasvatuskumppanuuden syntymisessä. Päivähoidon aloituksen merkitystä tutkitaan lapsen, vanhempien ja kasvattajien kannalta. Tässä seminaarissa on huomio on tilanteessa, jolloin lapsi aloittaa päivähoiton ilman vanhempiaan. (Kaskela ym. 2008, 84.)

Kolmas koulutuspäivä

Kolmas koulutuspäivä aloitetaan 6.seminaarilla ”Vanhemman ja työntekijän suhde”. Seminaarissa tutkitaan erilaisia vanhemman ja työntekijän välisiä suhteita ja niiden merkityksiä, samalla miettien luottamuksellisen suhteen rakentumisen ehtoja ja edellytyksiä. Pohditaan myös suhteen kehittymistä ja sen erilaisuutta tutustumisvaiheessa sekä viiden vuoden yhteistyön jälkeen tai vaihtoehtoisesti on mahdollista pohtia myös ystävyys-, asiantuntija- ja kumppanuussuhteen eroja. (Kaskela 2008, 85.)

Koulutuksen 7.seminaari on nimeltään ”Ensimmäinen tapaaminen – työntekijän taidot ja ominaisuudet”. Seminaarissa paneudutaan ensimmäisen tapaamisen

tehtäviin, taitoihin ja prosesseihin. Päämääränä on oivaltaa eläytyvän kuuntelemisen merkitys. (Kaskela 2008, 89.)

Neljäs koulutuspäivä

Neljäs koulutuspäivä käynnistyy 8. seminaarilla Lapsen auttamisen tavoitteet ja prosessi. Tämä seminaari käynnistää useamman seminaarin sarjan, jossa käsitellään lapsen pulmatilanteiden tutkimista ja auttamisen prosesseja. Seminaarissa pyritään antamaan osallistujille kokonaiskuva lapsen auttamisen prosessista, joka usein on aikaa vievä ja monimutkainen. (Kaskela ym. 2008, 92.)

HUOLI TAI PULMA

Vaihe 1 -> Lapsen tilanteen tutkiminen kasvatusyhteisössä

Vaihe 2 -> Lapsen tilanteen tutkiminen vanhempien kanssa

Vaihe 3 -> Lapsen tilanteen tutkiminen kasvatusyhteisössä ja/tai moniammatillisessa tiimissä

Vaihe 4 -> Erilaiset tulkinnat todellisuudesta

Vaihe 5 -> Kyseenalaistamisen taito

Yhteinen ymmärrys

(Kaskela 2008, 93)

KUVIO 3. LAPSEN AUTTAMISEN TAVOITTEET JA PROSESSI

9. seminaari on nimeltään ”Tunteet ja ammatillisuus”. Seminaarissa pyritään pohtimaan tunteiden ja ammatillisuuden yhteyttä sekä sitä, minkälaisia tunteita ja ajatuksia herää huolta herättävissä lapsen tilanteissa. (Kaskela 2008, 95.)

Viides koulutuspäivä

Viidennen koulutuspäivän aluksi jatketaan lapsen auttamisen prosessin tutkimista 10. seminaarissa ”Lapsen tilanteen tutkiminen kasvatusyhteisössä ja moniammatillisessa tiimissä”. Tämän seminaarin nimeksi sopisi myös Huolen puheeksi ottaminen kasvatusyhteisössä. Tässä seminaarissa on tarkoitus pohtia sitä, miten voidaan tutkia erilaisia tilanteita, ongelmia ja toisten ihmisten käsityksiä. Toisena tavoitteena on tilanteen tutkimisen merkityksen selkeytyminen osallistujille. (Kaskela ym. 2008, 98.)

11. seminaarin nimi on Lapsen tilanteen tutkiminen vanhempien kanssa/ Huolen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa. Seminaarin nimen mukaisesti siellä pohditaan lasta koskevan huolen puheeksi ottamista vanhempien kanssa. (Kaskela 2008, 101.)

Kuudes koulutuspäivä

Kuudes koulutuspäivä alkaa 12. seminaarilla Erilaiset tulkinnat ja mielikuvat todellisuudesta. Seminaarissa tutkitaan osallistujien kanssa olettamusten ja tulkintojen tekemistä. Tavoitteena on saada osanottajat ymmärtämään, että ei ole yhtä ainoaa tapaa havainnoida, nähdä ja käsitteellistää maailmaa. Seminaarissa katsotaan myös mitä tulkinnat ja sen lähikäsitteet tarkoittavat ja lopuksi tulkinnat liitetään osaksi auttamisen prosessia. Tarkoituksena on auttaa vanhempia selkiyttämään omaa tulkintaansa niin, että lapsen tilanteeseen löydettäisiin yhteinen ymmärrys ja toimintatapa. Kuvio 3 Lapsen auttamisen tavoitteet ja prosessi s.18 (Kaskela 2008, 103-104.)

Päivän toinen, koulutuksen 13. seminaari on Päivähoidon aloituskeskustelu ja tutustumiskäynti. Seminaarin tarkoituksena on tutustua päivähoidon aloituskeskusteluun. Päivähoidon aloituskeskustelu ja tutustumiskäynti ovat kumppanuussuhteen rakentamisen työvälineitä. Tavoitteena on tutustua tähän työkäytäntöön, sillä kasvatuskumppanuus alkaa tutustumisesta. Aloituskeskustelu avaa tilan päivähoidon ja perheen keskusteluille. (Kaskela 2008, 105 ja 107.)

Seitsemäs koulutuspäivä

Päivä aloitetaan 14. seminaarilla ”Kyseenalaistamisen taito ja yhteisen ymmärryksen rakentaminen”. Tämä seminaari lopettaa lapsen auttamisen prosessin, joka alkoi seminaarilla ”Lapsen tilanteen tutkiminen kasvatusyhteisössä”. Seminaarissa pohditaan, miten vanhempia ja työntekijöitä voidaan auttaa löytämään uusia näkökulmia ja merkityksiä lapsen asioissa. Seminaarissa pohditaan myös yhteisen ymmärryksen rakentamista hoito- ja kasvatuskysymyksissä. Prosessissa on kyse kasvattajien ja vanhempien uudeltaisesta ymmärtämisestä. Tavoitteena on neuvotellen muuttaa osapuolten vahvoja tulkintoja ja mielikuvia lapsesta ja hänen tilanteestaan. (Kaskela ym. 2008, 108.)

Seuraava 15. seminaari on ”Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus ja sen tukeminen”. Tavoitteena on, että lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen merkitys tulee ymmärretyksi ja että kasvattajat tulevat tietoisiksi vuorovaikutuksen tasoista ja ovat valmiita etsimään keinoja tukeakseen lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Koulutuksen viimeinen kokonaisuus painottuu lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen ja kasvattajien mahdollisuuksiin tukea sitä. Kasvattajien ja vanhempien välinen kumppanuussuhde auttaa työntekijöitä havaitsemaan lapsen tuentarpeet ja helpottaa kasvattajia uusien toimintatapojen etsimisessä sekä tukee kasvattajia työssään. (Kaskela 2008, 113.)

Kahdeksas koulutuspäivä

Viimeinen koulutuspäivä aloitetaan 16. seminaarilla ”Päivähoidon aloituskeskustelun purkaminen”. Seminaarin tavoitteena on pohtia aloituskeskustelun merkitystä lapsen, vanhempien ja työntekijän kannalta. Toinen tavoite on keskustella työntekijöiden kokemuksista ja havainnoista kotona käydyistä aloituskeskusteluista. (Kaskela 2008, 115.)

Viimeisenä 17. seminaarina on ”Kurssin yhteenveto ja arviointi”. Tällöin kurssilaisille tarjotaan mahdollisuus keskustella mistä tahansa kurssin sisältöön

liittyvästä asiasta. Keskustelu pyritään ohjaamaan aiheisiin, joita osallistujat eivät ole ymmärtäneet tai aiheisiin joita ei osallistujien mielestä ole käsitelty riittävästi. Toinen tavoite on mahdollistaa palautteen antaminen kurssista.

Kasvatuskumppanuus peruskurssi päätetään aina juhlaan jossa jaetaan osallistujille todistukset. (Kaskela 2008, 116.)

Liite 4.

Kurssilta kerätyt palautteet koskien ryhmän henkeä.

3. Kuinka luottamusta herättäväksi tunsit koulutusryhmän?

Hyvin paljon	10
Paljon	2
Ei kovin paljon	
Ei lainkaan	

4. Kuinka turvalliseksi koit ryhmän?

Hyvin turvalliseksi	8
Turvalliseksi	4
En kovin turvalliseksi	
Ei lainkaan turvalliseksi	

5. Kuinka avoimesti voit koulutusryhmässä ilmaista mielipiteitäsi ja ajatuksiasi?

Hyvin avoimesti	7
Avoimesti	5
En kovin avoimesti	
En lainkaan avoimesti	

2. Kuinka avoimesti voit koulutusryhmässä ilmaista tunteitasi?

Hyvin avoimesti	7
Avoimesti	5

Ei kovin avoimesti	
En lainkaan avoimesti	

LIITE 5

TEHTÄVÄ ELÄMÄNJANAN PIIRTÄMINEN

Kuvausvaihtoehto 1

Piirrä isolle paperille (esim. A3) elämänjana. Elämänjana on henkilön itsensä piirtämä graafinen kuva hänen elämäkokemuksistaan, elämäntapahtumistaan ja muistoistaan. Elämänjana voi olla viiva käyrä tai kaari. Elämänjana voi näyttää myös joelta, puulta, polulta, autoradalta, matonkuteelta tms. jatkumolta. Merkitse elämänjanaasi elämäsi merkittävät tapahtumat, ihmiset, tilanteet, muistot, muutokset, käännekohdat. Voit käyttää elämänjanassasi vuosilukuja, symboleja, jaksotuksia, värejä ja muotoja. Piirrä ennen kaikkea itsesi näköinen elämänjana.

Kuvausvaihtoehto 2

Piirrä isolle paperiarkille, sen keskelle paksu viiva kuvaamaan elämäsi tarinaa. Aloita elämänjanan piirtäminen syntymästäsi ja päätä se noin vuosi tästä eteenpäin tästä päivästä. Merkitse elämänjanaasi kaikki elämäsi merkittävät tapahtumat: syntymäsi, sisarustesi syntymät, tärkeiden ihmisten kuolemat, koulunkäynnit, opiskelut, seurustelut, avo-/avioliitot, omien lasten syntymät, työpaikat jne. Piirrä oman elämäsi näköinen jana ja merkitse jokaisen tapahtuman kohdalle ajankohta, vähintään vuoden tarkkuudella. Voit myös piirtää ja käyttää haluamiasi symboleja.

Ota piirtämäsi elämänjana mukaan koulutukseen. Elämänjanaa käytetään koulutuksessa oman työskentelyn ja ammatillisen kehittymisen apuna.

